

Colofon

In opdracht van

Rekenkamercommissie Sint-Michielsgestel
T.a.v. mevrouw Anja Smits
A.Smits@Sint-Michielsgestel.nl

Opgesteld door

SME
Hak van Nispen en Frans te Braake, senior adviseurs beleid & proces
nispen@sme.nl
030 635 89 11

Utrecht, 20 juli 2022

Dit rapport is opgesteld door SME in opdracht van de Rekenkamercommissie Sint-Michielsgestel. Tekst van het rapport is auteursrechtelijk beschermd en kan niet zonder toestemming overgenomen worden van de Rekenkamercommissie en Sint-Michielsgestel.

Foto cover: Wiki Common

Inhoud

1. Voorwoord	4
2. Inleiding	5
2.1 Aanleiding onderzoek	5
2.2 Doelstelling	5
2.3 Werkwijze	5
2.4 Afbakening	5
2.5 Onderzoeksvragen	6
3. Bevindingen Afval	7
3.1 Afvalbeleid en -regie	7
3.2 Realisatie afvalbeleid	10
3.3 Afval en milieu	13
3.4 Zwerfafval	16
3.5 Afval en kosten	17
4. Bevindingen Circulaire economie	20
4.1 Beleidskader circulaire economie	20
4.2 Realisatie circulaire economie	21
4.3 Kansen en mogelijkheden	23
5. Analyse en beschouwingen	26
5.1 Afval	26
5.2 Circulaire economie	28
6. Conclusies	30
6.1 Afval	30
6.2 Circulaire economie	31
7. Aanbevelingen	33
8. Zienswijze College van B&W	34
Bijlage I. Onderzoeksverantwoording	37
Bijlage II. Beleidskaders	38
Bijlage III. Normenkader met bevindingen	46

1. Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport van de rekenkamercommissie Sint-Michielsgestel over het afvalbeleid en over de omgang met het thema 'circulaire economie' in de gemeente. We geven u in dit rapport een overzicht van de stappen die de afgelopen jaren zijn gezet in het beleid en tevens een inkijk in de vaak weerbarstige praktijk. We gaan daarbij in op alle relevante aspecten binnen dit thema. Dat zijn naast de kosten voor de burger en de afwegingen hieromtrent, natuurlijk ook de beleidsdoelen die de gemeente in de loop van de tijd heeft gekozen en telkens heeft moeten bijstellen. We geven een antwoord op de vraag in hoeverre dit beleid doeltreffend en doelmatig is vormgegeven en sluiten af met enkele adviezen over hoe hiermee om te gaan in de (nabije) toekomst.

De voorbereidingen voor dit onderzoek startten ruim een jaar geleden. Door diverse oorzaken liep het onderzoek vertraging op en daarom wordt het rapport uiteindelijk na de verkiezingen gepresenteerd.

We danken zowel de respondenten als de ambtenaren die kritisch hebben meegelezen in de eindfase nadrukkelijk voor hun bijdrage. Mede dankzij hen, en door de inzet van het uitvoerend onderzoeksbureau SME, ligt nu dit eindrapport voor. We wensen u veel leesplezier en vooral succes en inspiratie bij vormgeven en uitvoeren van het afvalbeleid in de toekomst.

Sint-Michielsgestel,
20 juli 2022

Collin Hoogeveen
Plaatsvervangend voorzitter RKC Sint-Michielsgestel

2. Inleiding

2.1 Aanleiding onderzoek

De Rekenkamercommissie van de gemeente Sint-Michielsgestel wil onderzoeken hoe doeltreffend en doelmatig het beleid en de uitvoering van de afvalinzameling en verwerking in de gemeente is. De gemeenteraad worstelt al langer met vraagstukken rondom afval, zoals kosten en tarieven, inzamelingsalternatieven etc. Een rekenkameronderzoek moet de gemeenteraad handvatten bieden om goede keuzes te maken in het afvalbeleid.

2.2 Doelstelling

Het rekenkameronderzoek moet de gemeenteraad van Sint-Michielsgestel inzicht verschaffen in de diverse aspecten van het afvalbeleid en de circulaire economie van de gemeente en handvatten bieden voor keuzes en meer sturing. Het onderzoek richt zich vooral op de doelmatigheid en doeltreffendheid, en in zeer beperkte mate op de rechtmatigheid van het beleid.

2.3 Werkwijze

Vooraf is een normenkader opgesteld, wat het beoordelingskader vormt voor dit onderzoek. Eerst is een bureaustudie gedaan naar de kaders, om te bepalen waar de gemeente staat op het vlak van duurzaamheid, en waar inhoudelijke uitdagingen liggen voor de komende periode. Door middel van onder meer drie interviews met ambtenaren, één interview met de wethouder duurzaamheid en één interview met leden van de gemeenteraad, is vervolgens een beeld verkregen van inhoudelijke prestaties en het gevolgde proces. In het proces is er ambtelijke wederhoor toegepast. Ten slotte zijn de bevindingen geanalyseerd om te komen tot een conclusie. De conclusies en aanbevelingen voor bestuurlijk wederhoor worden voorgelegd aan het college. In Bijlage I is de onderzoeksverantwoording opgenomen.

2.4 Afbakening

Alleen huishoudelijk afval

De onderzoeksopdracht betreft de afvalinzameling bij particulieren en niet bij bedrijven (bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor hun contract inzake bedrijfsafval met afvalinzamelaars, dat is niet de verantwoordelijkheid van de gemeente. Hieronder vallen ook scholen, maatschappelijke instellingen e.d.).

In het onderzoek richten we ons op het actuele afvalbeleid van de gemeente Sint-Michielsgestel. Het onderzoek is gericht op de mogelijkheden die de gemeenteraad nu en in de nabije toekomst heeft om richting te geven aan het afvalbeleid. Het onderzoek betreft geen 'afrekenonderzoek' en we kijken daarom slechts 'toekomstgericht terug in de tijd'. Het onderzoek richt zich specifiek op het afvalbeleid van Sint-Michielsgestel. De enkele jaren geleden in gang gezette ambtelijke samenwerking met Boxtel blijft hierbij buiten beschouwing.

2.5 Onderzoeksvragen

Voor dit onderzoek zijn de volgende hoofdvraag en deelvragen gehanteerd.

Hoofdvraag

Hoe doeltreffend en doelmatig is het beleid en de uitvoering van de afvalinzameling en circulaire economie in de gemeente Sint-Michielsgestel? Waaruit is de afvalstoffenheffing in de gemeente opgebouwd en welke interne en externe factoren zijn hierbij van invloed?

Bij deze hoofdvraag zijn **deelvragen** geformuleerd.

Regie

- Welk beleid is door de gemeente Sint-Michielsgestel geformuleerd t.a.v. afvalbeheer?
- Welke normen zijn daarbij geformuleerd?
- Hoe wordt het beleid gemonitord en hoe wordt er bijgestuurd?

Kosten

- Welke actoren zijn op welke wijze betrokken bij de totstandkoming van de tarieven afvalstoffenheffing?
- Hoe is de opbouw van de tarieven in de gemeente Sint-Michielsgestel?
 - Gebeurt de toerekening volgens de daarvoor geldende landelijk wettelijke uitgangspunten en de gemeentelijke besluiten?
 - Wat wordt wel en niet toegerekend en wat ligt ten grondslag aan de keuze om iets wel of niet toe te rekenen?
- In hoeverre is de raad (kaderstellende taak) betrokken bij de vaststelling van de tariefstelling?
 - Welke instrumenten heeft de raad om hier sturing aan te geven?
 - Welke keuzes kan de gemeente maken over de tariefstelling van de afvalstoffen?
- Maakt Sint-Michielsgestel gebruik van subsidiemogelijkheden (o.a. zwerfafvalvergoeding) en zo ja, hoe wordt/worden deze ingezet?
- Worden de opbrengsten van de inkomsten besteed conform afspraken in de gemeenteraad en komen alle bestedingen ten goede aan de doelstelling?
- Hoe is de afvalstoffenheffing in vergelijking met andere gemeenten georganiseerd?

Milieu

- Wat zijn de resultaten van het afvalbeleid? Worden de doelstellingen behaald? En hoe presteert Sint-Michielsgestel in vergelijking met vergelijkbare gemeenten?
- Wat is de status van het voorkomen en opruimen van zwerfafval?

Circulaire economie

- Heeft de gemeente beleid voor circulaire economie?
- In hoeverre is circulair handelen integraal onderdeel van de werkprocessen van de gemeentelijke organisatie?
- Worden circulaire initiatieven uit de samenleving ondersteund?
- Hoe ervaren inwoners de communicatie over afval en circulariteit?
- In hoeverre vervult de gemeentelijke organisatie een voorbeeldrol, bijvoorbeeld door circulair inkopen en circulair onderhoud van gemeentelijk vastgoed?

Aan de hand van de hoofdvraag en deelvragen is een normenkader opgesteld. Dit normenkader is opgenomen in Bijlage III.

3. Bevindingen Afval

3.1 Afvalbeleid en -regie

Deelvraag: Wat is de stand van zaken van het beleid? Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

- Welk beleid is door de gemeente Sint-Michielsgestel geformuleerd t.a.v. afvalbeheer?
- Welke normen zijn daarbij geformuleerd?
- Hoe wordt het beleid gemonitord en hoe wordt er bijgestuurd?

Het beleid t.a.v. afval is het beleid van de gemeente Sint-Michielsgestel, dat gebaseerd is op het rijksbeleid en regionaal beleid. In bijlage II is hiervan een volledig overzicht gegeven.

Het rijksbeleid is vastgelegd in het landelijk afvalstoffenplan (LAP3) en uitgewerkt in de doelstelling voor huishoudelijk afval (VANG HHA) en bedrijfsafval (VANG Buitenshuis). De ambitie is dat Nederland in 2050 volledig circulair is en geen restafval meer heeft.

Doelen voor huishoudelijk afval (VANG HHA¹) zijn:

- in 2020 nog maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar (afvalscheiding 75%);
- in 2025 nog maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar (90% afvalscheiding).

Doelen voor bedrijfsafval (VANG Buitenshuis² en het Grondstoffenakkoord) zijn:

- in 2030 50% minder gebruik primaire grondstoffen;
- 50% reductie bedrijfsafval in kantoor, winkel en dienstensector in 2022 (t.o.v. 2012).

Het afvalbeleid is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De provincie Noord-Brabant heeft wel een vergunningverlenende taak t.a.v. verbrandingsinstallaties en stortplaatsen. De provincie stimuleert initiatieven voor omschakeling naar een circulaire economie.

Regio Noordoost Brabant (RNOB) heeft met het Rijk een regiodeal gesloten die eind 2021 afgerond moest zijn. In het project Anders Werken is de focus gelegd op het circulair maken van de voedsel- en verpakkingketens. Binnen het project wordt gewerkt aan 50% minder verspilling van voedsel en voedselverpakkingen in 2030 en een actieve rol van het *Circular Food Center* en *GreenTech Park Brabant*.

Het afvalbeleid van de gemeente Sint-Michielsgestel:

- Manifest Energiek Afval (2016): 5 gemeenten, waaronder Sint-Michielsgestel hebben het manifest ondertekend. Het doel was om in 2020 minder dan 100 kg restafval per inwoner per jaar te hebben. In 2030 moet dat minder dan 5 kg zijn. Dit gaat verder dan de rijksdoelstelling van 30 kg in 2025;
- Coalitieakkoord 2018-2022: een van de negen speerpunten is 'Sint-Michielsgestel gaat voor duurzaam'. Aangegeven is dat een praktijkproef uitgevoerd zal worden 'met een nieuwe manier van afvalinzameling, we denken daarbij aan het principe van omgekeerd inzamelen';

¹ <https://www.vang-hha.nl/>

² <https://vangbuitenshuis.nl/>

- Duurzaamheidsvisie 2019-2022: in de visie is de ambitie aangegeven om afval te verminderen en zoveel mogelijk te scheiden. Tevens is aangegeven dat het doel van 5 kg restafval per inwoner per jaar in 2030 niet haalbaar is. Bekeken wordt wanneer dat wel haalbaar is. In de visie wordt ingezet op:
 - Duurzaam inkoopgedrag en het voorkomen van verspilling van voedsel en grondstoffen door inwoners en ondernemers;
 - Het bevorderen van lokaal kopen van (duurzame) producten en het delen van spullen met anderen;
 - Het tegengaan van (zwerf)afval en op vermindering van het gebruik van wegwerpplastic;
 - Afvalbeleid gemeentelijke gebouwen verduurzamen door gebruik duurzame producten en een optimale afvalinzameling;
 - Restafvalstroom verminderen met analyse van gebruiksmogelijkheden in de huidige opzet en bevorderen hergebruik met kringlooporganisaties en *repair cafés*;
- Notitie Nadere verkenning grondstoffenplan (2019): De toenmalige situatie was dat restafval, GFT en PMD³ tweewekelijks en papier en karton vierwekelijks werd opgehaald. In 2018 werd 130 kg restafval per inwoner opgehaald, een ambitie van 30-50kg werd praktisch mogelijk geacht als er stappen gezet zouden worden. Vier scenario's zijn in de notitie onderscheiden:

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
	Huidig afvalbeleid; zonder omgekeerd inzamelen maar met extra communicatie	Huidig beleid aangevuld met omgekeerd inzamelen van restafval	Huidig beleid aangevuld met veranderingen in de frequentie van inzamelen	Combinatie huidig beleid aangevuld met veranderingen in frequentie van inzamelen bij laagbouw en plaatsen ondergrondse restafvalcontainers bij stapel- en hoogbouw (en aangewezen centrumgebieden).
meerkosten t.o.v. 2019	1%	10-15%	3%	3-5%
afname hoeveelheid restafval	2-3%	60%	7%	25-30%
kg restafval per inwoner per jaar	120-126 kg	50 kg (of minder)	117-121 kg	100 kg (of minder)

Tabel 1: scenario's voor afvalinzameling 2019

Het voorstel van B&W was om te kiezen voor scenario 4, zodat voldaan kon worden aan het landelijk doel van 100 kg restafval per inwoner in 2020. De raad heeft gekozen voor scenario 1, waardoor er nauwelijks afname van het restafval wordt gerealiseerd. In de raadsnotitie 1240923 d.d. 25 augustus 2020 staat over de keuze voor scenario 1: "Dat impliceerde een bewuste keuze om geen ondergrondse containers toe te passen in Sint-Michielsgestel, met alle gevolgen voor de VANG-doelstellingen." In de 'Nadere verkenning grondstoffenplan' staat dat uit proeven in de pilotwijken gebleken is dat met ondergrondse containers de inzameling van grondstoffen aanzienlijk vergroot had kunnen worden;

- Beleidsnotitie afvalinzameling 2020-2025 (Raad 25 augustus 2020) en Vaststellen beleidsnotitie gemeentelijk inzameling afval en grondstoffen 2021-2025 (raadsvoorstel 1240923): in de notitie is geconstateerd dat de keuze voor scenario 1 in 2019 leidt tot een zo hoog mogelijk serviceniveau voor inwoners tegen zo laag mogelijke kosten. De kosten blijven laag omdat er niet geïnvesteerd wordt in nieuwe voorzieningen en in een nieuwe / intensievere en dus duurdere wijze van

³ GFT is Groente, fruit- en tuinafval. PMD = Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drinkkartons

inzameling. "Voor de intensieve communicatiestrategie wordt op jaarbasis een bedrag van €10.000 gereserveerd". In 2020 was de ingezamelde hoeveelheid restafval 140 kg per inwoner, een groei in plaats van de beoogde daling. In de notitie wordt de volgende conclusie getrokken: "Dit betekent dat beoogde VANG-doelstellingen – van 100 kg restafval per inwoner in 2020, 30 kg restafval per inwoner in 2025 en van 5 kg restafval per 2030 – in elk geval *niet* gehaald worden in gemeente Sint-Michielsgestel. Vanwege het feit dat afvalbeheer dynamisch is, ook niet concreet te stellen wanneer we die doelstellingen wel gaan halen." De raad heeft de notitie vastgesteld;

- Begrotingen gemeente 2020, 2021, 2022: in de begrotingen van de gemeente⁴ van afgelopen jaren is een doelstelling voor restafval per inwoner voor 2022 opgenomen. Deze doelstelling wisselt van 95 kg in de begroting van 2020, 125 kg in de begroting van 2021 en 100 kg in de begroting van 2022. Omdat het doel van 95 kg niet haalbaar bleek is in de notitie 'Nadere vergelijking grondstoffenplan (uit 2019)' de doelstelling voor 2022 naar 125 kg aangepast. Een jaar later is in de beleidsnotitie Inzameling afval 2021-2025 (uit 2020) aangegeven dat 100 kg in 2020 en 30-50 kg op termijn in theorie haalbaar zijn. Dit wordt vergezeld van opmerkingen zoals: "Echter, dan zijn er nog heel wat stappen te zetten, maatregelen te treffen en moet het tijdsplan, wanneer de doelen haalbaar zijn, bijgesteld worden" en "Maar zonder verdere maatregelen die gericht zijn op ontwikkelingen van nieuwe of andere inzamel-methoden, worden de VANG-doelstellingen niet gehaald". In de notitie is aangegeven 'Vanwege het feit dat afvalbeheer dynamisch is [...] is ook niet concreet te stellen wanneer we die doelstellingen wel gaan halen.'. Desondanks is in de begroting van 2022 het doel van 100 kg opgenomen;
- Onderzoek businesscases toekomstige afvalinzameling (maart 2021)+ oplegnotitie; in de raad 11 mei 2021. Nummer 1261782; Raadsvoorstel beleidsnotitie afval en grondstoffen1 juli 2021 (vastgesteld)⁵: omdat de landelijke doelen en de doelen uit het Manifest Energiek Afval niet haalbaar zijn met het huidige beleid, is nader onderzoek gedaan. Onderzoek is gedaan naar mogelijke businesscases als aanvulling op het huidige beleid. Uitgangspunt was dat vastgehouden wordt aan de in 2020 vastgestelde werkwijze, met daarbij de signaleringen: (1) het huidige diftar-systeem functioneert goed; (2) het geboden serviceniveau is goed; (3) de kosten voor de inwoners is een aandachtspunt; (4) het principe: de vervuiler betaalt blijft van belang; en (5) de VANG-doelstellingen blijven van belang. De vijf businesscases die het onderzoeksbureau heeft aangeleverd zijn:
 - Geen diftar tarief op GFT;
 - Wijzigen inzamelfrequentie restafval en seizoensinzameling GFT;
 - Ondergrondse containers bij hoogbouw;
 - Stimuleren containers omwisselen naar een kleiner formaat;
 - Tarievenbeleid milieustraten.

De raad heeft het onderzoeksrapport vastgesteld en ingestemd met een gefaseerde invoering van de genoemde scenario's, waarbij de GFT-container wekelijks in de zomerperiode vanaf 2022 wordt opgehaald. En de raad heeft ingestemd met het opstellen van een nieuw beleidsplan 2023-2026. Hiermee wordt een koers bepaald voor het afvalbeleid voor de periode 2023-2026. In de begroting 2022 is al aangegeven dat diftar op GFT verdwijnt en het tarief op restafval wordt verhoogd.

⁴ <https://www.sint-michielsgestel.nl/bestuur-en-beleid/begroting-en-kadernota>

⁵ <https://sint-michielsgestel.raadsinformatie.nl/document/10349606/1#search=%22grondstoffenplan%22>

3.2 Realisatie afvalbeleid

De bevindingen in deze paragraaf komen voort uit bureaustudie en interviews. In bijlage III is het normenkader ingevuld voor de vragen die betrekking hebben op beleid en realisatie van beleid.

Het beleid van Sint-Michielsgestel ten aanzien van afval is in 2016 ambitieus vastgesteld in het manifest *Energiek Afval*. De ambitie om te komen tot minder dan 100 kg restafval in 2020 en 5 kg in 2030 gaat voor 2030 verder dan het rijksbeleid. In 2019 is gekozen voor een scenario waarbij het huidige serviceniveau tegen lage kosten in stand gehouden werd. Daarbij was toen al duidelijk dat de hoeveelheid restafval op 120-126 kg per inwoner per jaar zou uitkomen. In 2020 was de werkelijk ingezamelde hoeveelheid restafval gegroeid tot 140 kg per inwoner. Sinds 2019⁶ zijn er geen nieuwe kwantitatieve doelstellingen vastgesteld. In de beleidsnotitie 2021-2025⁷ is geen kwantitatief doel opgenomen waarin is aangegeven in welk jaar dat bereikt moet worden; er zijn wél maatregelen opgenomen. In deze notitie wordt gerefereerd aan enkele jaren eerder geformuleerde doelen in *Energie met Afval* (2016). Op 17 juni 2021 heeft de raad unaniem de gefaseerde invoering van de scenario's en de ontwikkeling van een nieuw beleidsplan 2023-2026 goedgekeurd. In het in 2021 vastgestelde beleid is vervolgens géén kwantitatieve doelstelling met een doeljaar opgenomen. Ook al zijn de doelen sinds 2016 (of eventueel 2019 met het aannemen van scenario 1) niet aangepast, wel zijn er in de gemeentebegrotingen van 2020, 2021 en 2021 kwantitatieve doelen opgenomen. Die zouden gebaseerd zijn op de hiervoor genoemde beleidsdocumenten, terwijl daar geen kwantitatieve doelen instaan.

In het beleid volgend op het raadsbesluit in 2019 (de beleidsnotitie afval 2020-2025 en het onderzoek naar businesscases) wordt de conclusie getrokken dat met het huidige beleid de doelstellingen uit het manifest *Energiek Afval* en ook de landelijke doelstellingen niet gehaald worden. Ook de inzet op een intensieve communicatiestrategie, met een bescheiden budget, kan dit niet veranderen. Onderzoekers signaleren dat de gemeente wel wist dat de doelen niet behaald konden worden, maar dat er toch niet voor gekozen is om de doelen aan te passen. Dit leidt tot een onwerkbaar spagaat. In 2021 is besloten om in aanvulling op de bestaande werkwijze de eerder genoemde vijf businesscases gefaseerd in te voeren en dit uit te werken in een nieuw beleidsplan 2023-2026. Het is mogelijk dat daarmee doelstellingen van 100/30/5kg op termijn gerealiseerd kunnen worden, maar dit is in de aangereikte en goedgekeurde scenario's niet aangegeven. Dit moet in het op te stellen beleidsplan duidelijk worden.

Ten aanzien van de uitvoeringsdoelstellingen en doelstellingen 'lage kosten voor inwoners' geldt dat het beleid effectief uitgevoerd wordt: Afval wordt adequaat ingezameld en de afvalstoffenheffing is onder het landelijk gemiddelde (zie paragraaf 2.5 over kosten). De organisatie en uitvoeringsstructuur is op orde. Voor de uitvoering van het beleid lijkt de capaciteit onvoldoende, ambtelijk wordt dit als een van de knelpunten ervaren. Met het beleid dat in juni 2021 is aangenomen voor de gefaseerde invoering van de scenario's/businesscases, het opstellen van het beleid 2023-2026 en voor de versnelling om te komen richting de minder dan 100 kg restafval/inwoner/jaar, is er extra capaciteit bij afvalbeleid nodig. Als kleinere gemeente geldt dat de mogelijkheden met weinig personeel beperkt zijn en dat het lastig is om het kennisniveau van werknemers op peil te houden. Het budget voor

⁶ Vergelijking inzake gemeentelijke inzameling grondstoffen en afval.

⁷ Beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen: 'zo hoog mogelijk serviceniveau tegen zo laag mogelijke kosten' 2021-2025.

investeringen (zoals ondergrondse containers) of voor intensieve communicatie (€10.000/jaar) wat eerder was vastgesteld is onvoldoende. In de paragraaf 2.5 kosten wordt hier nader op ingegaan.

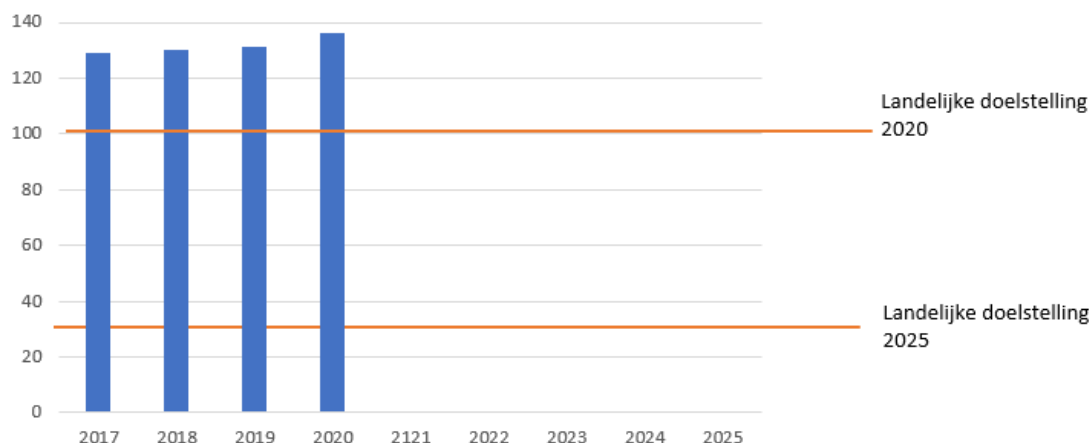
Voor de uitvoering van maatregelen die in de beleidsdocumenten, met name de Duurzaamheidsvisie 2019-2022 en de Beleidsnotitie afval 2020-2025, zijn opgenomen, geldt dat er in het onderzoek geen voortgangsrapportages over de duurzaamheidsvisie zijn aangetroffen. Het afvalbeleid wordt jaarlijks beoordeeld d.m.v. een rapportage aan de raad. In de rapportage worden de afvalhoeveelheden weergegeven. Hieruit blijkt een groei van de hoeveelheid ingezameld restafval sinds 2017. In het interview met raadsleden is aangegeven dat zij een jaarlijkse rapportage onvoldoende vinden en dat zij een benchmark met andere gemeenten missen.

Naast minder restafval als getal in de duurzaamheidsvisie (zie §2.3) is als beleid aangegeven:

Beleid uit Duurzaamheidsvisie	Stand van zaken
Afvalbeleid gemeentelijke gebouwen: optimale afvalinzameling; (1) het voorkomen van gebruik van wegwerpproducten; (2) gebruik van duurzame wegwerpproducten als deze onvermijdelijk zijn; (3) goede faciliteiten voor het scheiden van afval en (4) het verbeteren van inzamelmogelijkheden bij het vernieuwen van contracten met afvalverwerkers.	Er is een <i>greenteam</i> met ambtenaren van verschillende afdelingen. Dit staat op een laag pitje. Afval op de gemeentehuizen wordt volledig gescheiden. Andere gebouwen onbekend.
Inwoners gemakkelijker maken om hun afval goed te scheiden. Onder meer met enkele acties in 2020 en 2021. De acties zorgen ervoor dat inwoners aan de slag gaan met het verminderen van de hoeveelheid restafval.	Via communicatie (huis-aan-huisbladen, Mijn Afvalwijzer en social media) en bij milieustraten wordt dit gestimuleerd.
Zorgdragen dat milieustraten optimaal ingericht zijn. Onderzoeken uitvoeren in 2019/2020 van de huidige opzet, de gebruiksmogelijkheden en de informatievoorziening van de milieustraten.	Contract met Meijerijstad voor milieustraat Schijndel is verlengd zodat inwoners het volledige pakket afvalstromen aan kunnen bieden (de eigen milieuperrons zijn bedoeld voor een beperkt aantal afvalstromen).
Zo veel mogelijk afgedankte spullen, na eventuele reparatie, hergebruiken. Bevorderen van het hergebruik van nog bruikbare spullen samen met kringlooporganisaties en/of <i>repair cafés</i> in 2020.	<i>Repair café</i> Gestel, Jan Vink Stichting en Davco2 verzorgen <i>repair cafés</i>. Op de pagina Duurzaam Sint-Michielsgestel zijn tien tips gegeven om afval te verminderen.

Tabel 2: doelstellingen restafval uit Duurzaamheidsvisie

Onderzoekers constateren dat er onvoldoende concrete maatregelen genomen zijn om de (tussen)doelen van het eigen en landelijk beleid te kunnen realiseren. De groei van de hoeveelheid restafval van 129 kg in 2017 naar 140 kg in 2020 zorgt ervoor dat Sint-Michielsgestel verder verwijderd raakt van de doelstelling van 100 kg in 2020 en de 30 kg in 2025 (landelijk beleid) of 5 kg in 2030 (gemeentelijk beleid).

Figuur 1: overzicht ingezamelde hoeveelheid restafval per inwoner per jaar in de gemeente Sint-Michielsgestel (2017: 129 kg; 2018: 130 kg; 2019: 131 kg; 2020 140 kg).

In de interviews is aangegeven dat er waar mogelijk in de communicatie aandacht gegeven wordt of moet worden aan gescheiden afvalinzameling; het reduceren van de hoeveelheid restafval en het tegengaan van zwerfval. In de communicatie vanuit de gemeente gebeurt dit. Bijvoorbeeld op de webpagina over [zwerfafval opruimen](#) en de webpagina [tips om afval te verminderen](#) en in het huis-aan-huisblad De Brug en op social media.

Regiodeal:

In het project Anders Werken van de regiodeal met het rijk zijn:

- Bijna honderd bedrijven aangesloten bij Stichting Samen Tegen Voedselverspilling of het innovatieprogramma circulaire verpakkingen;
- Groepen van bedrijven aangesloten die in het cluster circulaire dierlijke eiwitketen werken aan verschillende businesscases;
- Bedrijven die samen kennis delen o.a. via webinars, websites en nieuwsbrieven. Kennisuitwisseling vindt plaats in het *Circular Food Center* (bron: tweede voortgangsrapportage uit 2021);
- Voorbereidingen gedaan voor *GreenTech Park Brabant* door de gemeente Boxtel. De doelstellingen voor het bedrijventerrein zijn verbreed naar een duurzaam en/of circulair bedrijventerrein met kwalitatief hoogwaardige bedrijvigheid. Eind 2021 wordt gestart met gebiedsdialogen over de inrichting van het terrein.

Een van de onderzoeksvragen voor dit onderzoek was of de gemeenteraad gebruik gemaakt heeft van de mogelijkheid om op hoofdlijnen de kaders van het afvalbeleid te bepalen. Dit heeft de raad zeer duidelijk gedaan in 2019 door niet het voorstel van B&W te volgen, met als gevolg dat de beoogde vermindering van restafval niet haalbaar is. De keuze kwam voort uit de felle weerstand tegen ondergrondse containers en de behoefte om voor afval 'een hoog serviceniveau tegen lage kosten' te bieden.

In het interview met de raadsleden is aangegeven dat bij de raad het kostenaspect voor inwoners leidend is. Maar dat het hen ook aan voldoende kennis ontbreekt over hoe afvalstromen in elkaar zitten, welke invloed de gemeente daar überhaupt op heeft en hoe de organisatie in elkaar zit. Ook werd in het interview met de raad aangegeven: "De politiek moet een keer de eerlijke boodschap naar

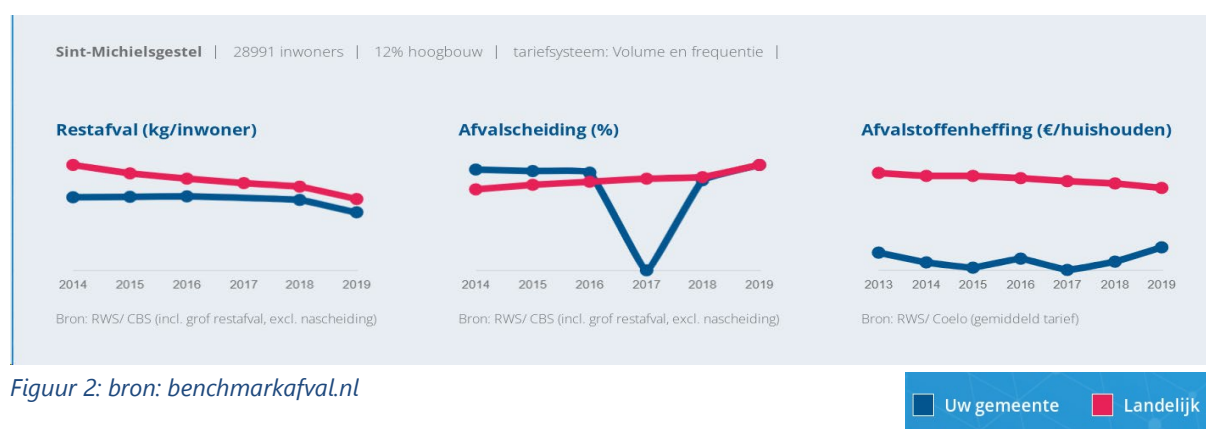
de mensen proberen te brengen en niet alleen focus hebben op zo goedkoop mogelijk of bang zijn voor meer kosten als het beter is voor de samenleving.”

3.3 Afval en milieu

De doelstelling uit 2019 om een ‘hoog serviceniveau tegen lage kosten’ te verzorgen is gelukt. Maar de doelstelling om 100 kg restafval per inwoner per jaar te realiseren in 2020 is niet gelukt. De hoeveelheid restafval per inwoner neemt zelfs toe (2017: 129 kg; 2018: 130 kg; 2019: 131 kg; 2020: 140 kg). De groei in 2020 is mede veroorzaakt door de coronapandemie. In 2020 is landelijk meer restafval opgehaald vanwege corona. T.o.v. het jaar ervoor was er landelijk in 2018 een daling van 8% en in 2019 6,5%. In 2020 was er een stijging van 7%⁸. Maar los van corona stijgt dus de hoeveelheid en worden de doelstellingen dus niet gehaald (zie ook figuur 1).

In de benchmarkafval.nl kan de situatie van Sint-Michielsgestel vergeleken worden met het landelijk beeld. In de figuren 2 en 3 is dit weergegeven. Hierin valt op:

- De hoeveelheid restafval per inwoner ligt iets onder het landelijk gemiddelde;
- De daling van het restafval in 2019 voor Sint-Michielsgestel klopt niet met de eigen gegevens, oorzaak hiervan is dat benchmarkafval.nl fijn en grof huishoudelijk afval samenneemt. De eigen gegevens voor fijn huishoudelijk afval geven een nauwkeuriger beeld;
- De afvalstoffenheffing ligt aanzienlijk onder het landelijk gemiddelde;
- Sint-Michielsgestel heeft een veel lagere scheiding van GFT dan het landelijk gemiddelde (33 kg i.p.v. 135 kg per inwoner).

Figuur 2: bron: benchmarkafval.nl

Gegevens 2019 uit benchmarkafval.nl	Sint-Michielsgestel	Referentiegemeenten <19% hoogbouw
Restafval (incl. grof) kg/inw*	131	139
Afvalscheiding	69%	75%
GFT kg/inw	33	135
Papier en Karton (kg/inw)	54	61
PMD (kg/inw)	17	29

Tabel 3: overzicht afvalscheiding (bron benchmarkafval.nl)

*: Ook al vermeldt benchmarkafval.nl dat de 131 kg/inwoner inclusief grof huishoudelijk afval is, blijkt uit de getallen van de gemeente dat dit exclusief grof huishoudelijk afval is.

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/27/grootste-toename-huishoudelijk-afval-in-bijna-25-jaar>

In begrotingen van afgelopen jaren staat weergegeven:

Hoeveelheid huishoudelijk restafval in kg per inwoner	Gerealiseerd vorig jaar	Verwacht huidig jaar	Doel eerstkomend jaar	Doel 2022
Begroting 2020	2018: 130	2019: 130	2020: 100	95
Begroting 2021	2019: 131	2020: 135	2021: 125	125
Begroting 2022	2020: 140	2021: 130		100

Tabel 4: overzicht realisatie, verwachting en doelen uit begrotingen van Sint-Michielsgestel

Uit tabel 4 blijkt op dat de landelijke doelstelling van 100 kg niet gehaald is en dat Sint-Michielsgestel hier 30-40% boven de landelijke doelstelling zit en dat er een stijgende i.p.v. een dalende trend zichtbaar is (zie ook figuur 1). Daarnaast valt op dat ondanks het feit dat de hoeveelheden toenemen er voor het volgend jaar steeds een afname als doel gesteld wordt. En dat het doel voor 2022 steeds verandert -op basis van ingezet beleid en activiteiten in 2019, 2020 en 2021, zonder dat in dit beleid de doelen gekwantificeerd zijn. Dit is vervolgens wel gedaan in de begrotingen. Onderzoekers hebben geen nieuw beleid aangetroffen waar deze getallen in zijn opgenomen.⁹

De conclusie is dat de doelstellingen de afgelopen jaren naar boven toe zijn bijgesteld, maar met nog steeds een doel voor 2022 van 100 kg restafval per inwoner. Met een realisatie van 140 kg in 2020 loopt Sint-Michielsgestel steeds verder achter op het landelijke doel en de eigen doelstelling. Uit de interviews is gebleken dat deze doelstelling als niet haalbaar gezien wordt bij het huidige beleid. Het beleid dat in 2021 is aangenomen om de businesscases gefaseerd in te voeren en een nieuw beleidsplan 2023-2026 op te stellen kan ertoe leiden dat de doelen van 100 kg en op termijn 30-50 kg mogelijk wel behaald worden. Daarvoor moet de invoering van de businesscases eerst concreet worden uitgewerkt en de effecten daarvan worden vertaald in de te behalen uitkomsten.

Navraag over de manier van verwerken van de ingezamelde grondstoffen en hoeveel van de gescheiden stromen toch bij het restafval komen, omdat ze te veel vervuild zijn c.q. omdat er tijdelijk geen markt voor is, heeft niet geleid tot een kwantitatief overzicht. Dit betreft vertrouwelijke informatie tussen inzamelaar en verwerker en is niet openbaar voor de gemeente. Er zijn echter ook geen generieke rapportages van de inzamelaar aan de gemeente aangetroffen hoe de verwerking heeft plaatsgevonden. Op de website van inzamelaars [Van Kaathoven](#) en de [Ortessagroep](#) staat dat zij klanten meenemen op weg naar de circulaire economie, maar dit is algemeen geformuleerd.

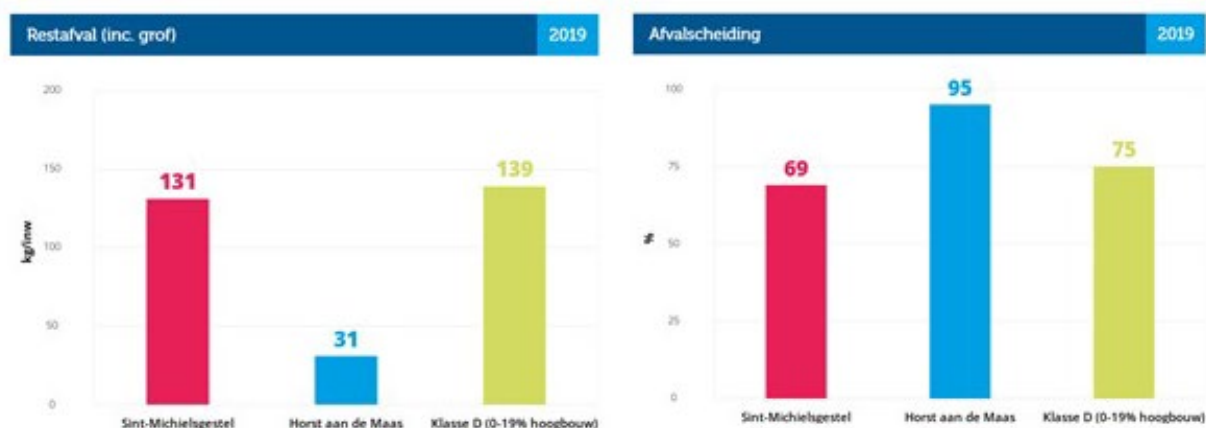
3.3.1 Hoe presteert Sint-Michielsgestel in vergelijking met vergelijkbare gemeenten?

In de beleidsnotitie zien we een vergelijking uit 2018 met de gemeente Horst aan de Maas en de referentiegroep met vergelijkbare gemeenten. De situatie op basis van de laatst bekende gegevens (2019) is wel verbeterd, vanuit de VANG-vergelijker (op website benchmarkafval.nl) zien we de meest recente vergelijking:

Waar in 2018 Sint-Michielsgestel nog slechter scoort dan de referentiegroep, is het resultaat in 2019 131 kg versus 139 kg gemiddeld. De score bij afvalscheiding ligt wel 6% lager dan gemiddeld (69%

⁹ De keuze voor scenario 1 uit de notitie "Vergelijking inzake gemeentelijke inzameling grondstoffen en afval" in 2019 leidt tot een verwachte waarde van 120-126 kg/inw.. "Beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen [...]2021-2025" bevat een aanpak maar geen gekwantificeerd doel. En het besluit uit 2021 om gefaseerd de businesscases in te voeren en een nieuw beleidsplan op te stellen bevat ook nog geen gekwantificeerde doelstelling.

versus 75%), waar dat in 2018 nog 16% was. Een gemeente als Horst aan de Maas¹⁰ laat zien wat er gerealiseerd kan worden bij gelijke inzamelfrequentie (ook zonder omgekeerd inzamelen).

Figuur 3: hoeveelheid restafval (in kg) en % afvalscheiding in Sint-Michielsgestel in 2019, vergeleken met Horst aan de Maas en referentiegemeenten.

De gemeenten in de regio Noordoost Brabant laten voor 2019 de volgende getallen zien:

2019	Restafval (in kg/inw)	Afval- scheiding (in %)	GFT (in kg/inw)	Papier en karton (in kg/inw)	PMD (in kg/inw)
Boekel	42	92	231	72	37
Land van Cuijk -> Boxmeer	43	92	230	48	37
Heusden	60	87	118	56	47
Meierijstad	87	80	117	62	24
Bernheze	99	79	79	65	26
Vught	100	73	69	57	23
Maashorst -> Uden	121	76	159	68	29
Sint-Michielsgestel	131	69	33	54	17
Boxtel	161*	69	92	52	22
Oss	214	68	98	50	18
Maashorst -> Landerd	231	64	141	66	16
's-Hertogenbosch	236	48	60	39	7

Tabel 5: overzicht ingezamelde hoeveelheden afval in 2019 in de regio. Gerangschikt op volgorde van de hoeveelheid restafval. Van Land van Cuijk en Maashorst zijn geen totaalgegevens beschikbaar.

Bron <https://www.benchmarkafval.nl/vang-tools/vang-vergelijker/>

*In 2019 was in Boxtel alleen fijn huishoudelijk afval 119 kg.

Als we kijken naar tabel 5 dan valt op dat:

- 6 van de 12 gemeenten de doelstelling -100 kg restafval per inwoner- voor 2020 al in 2019 gehaald hebben;
- Deze 6 gemeenten hebben een scheidingspercentage van 73% of meer;

¹⁰ De keuze voor Horst aan de Maas is overgenomen uit de "Beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen: 'zo hoog mogelijk serviceniveau tegen zo laag mogelijke kosten' 2021-2025" waarin ook deze vergelijking wordt gemaakt (Horst aan de Maas heeft 11% hoogbouw, Sint-Michielsgestel 12%. Het inzamelsysteem verschilt).

- Daarbij hoort dat deze zes gemeenten een hoog percentage inzameling van GFT, papier & karton en PMD. Met name het verband voor de meeste gemeenten tussen weinig restafval en veel GFT valt op;
- Sint-Michielsgestel staat voor restafval op plaats 8, voor afscheiding op plaats 8, voor PMD op plaats 10 en voor GFT op de 12^e en laatste plaats in de regio met 33 kg per inwoner.

De nadere analyse van de verschillen tussen de gemeenten wat betreft inzamelsystemen, vastgesteld beleid, getroffen maatregelen en acties uit de samenleving is een onderzoek op zich dat buiten de scope van dit rekenkameronderzoek valt.

Een sorteerproef in Sint-Michielsgestel van maart 2020 liet zien dat in het fijn huishoudelijk restafval:

- in de kern van Sint-Michielsgestel: 38,8% GFT inclusief 25,7% keukenafval zit;
- in de kern Berlicum: 46,9% GFT inclusief 34,0 % keukenafval zit;
- in de gehele gemeente Sint-Michielsgestel: 42,9% GFT inclusief 29,8% keukenafval zit.

3.4 Zwerfafval

In de duurzaamheidsvisie wordt bij de uitvoeringsagenda gesteld: "Zwerfafval tegengaan: We willen zwerfafval opruimen en het ontstaan ervan voorkomen."

In onderstaande tabel zijn de geplande maatregelen weergegeven en de voortgang die daarop wordt gerealiseerd.

Beleid uit duurzaamheidsvisie	Stand van zaken
• Vermindering van het gebruik van wegwerpplastic.	Onbekend, alleen wijze van inzamelen aangetroffen.
• Ondersteunen initiatieven vanuit de samenleving. O.a. de jaarlijkse opschoondag voor zwerfafval voortzetten en verbeteren.	Gemeente doet jaarlijks mee aan de opschoondag. Zwerfafval kan gemeld worden en er is een lesprogramma voor basisonderwijs. Opdracht tegengaan zwerfafval in 2019 verleend, geen voortgang bekend.
• Verminderen ontstaan van zwerfafval tijdens buitenevenementen (stimuleren gebruik van alternatieven voor niet-biologisch afbreekbare bekken en ontmoedigen van het oplaten van ballonnen en het gebruik van plastic confetti).	Gesprekken zijn gevoerd met horeca over statiegeld op bierglazen bij evenementen (door corona stil komen te liggen).

Tabel 6: doelstellingen zwerfafval uit Duurzaamheidsvisie

Er wordt jaarlijks een Zwerfafvalplan opgesteld. Daarnaast is er onder andere aandacht voor:

- Deelname aan de landelijke opschoondag, met een vergoeding voor deelnemers aan de landelijke opschoondag;
- Zappers: De gemeente roept bewoners op om zwerfafvalpakker (ZAP-er) te worden. Volle zakken met ingezameld zwerfafval worden door de gemeente opgehaald. De gemeente geeft of leent materialen uit voor zwerfafvalacties (grijpers, zakken, buurtbakken e.d.);
- Aandacht voor de World Cleanup Day;
- Een lespakket voor leerlingen van 7 tot 12 jaar;
- Jaarlijkse monitoring;
- Op de website van de gemeente kan je zwerfafval melden.

Uit de interviews met het team duurzaamheid blijkt dat dit de enige initiatieven zijn om zwerfafval te verminderen.

Uit de landelijke monitor zwerfafval.incijfers.nl, die gekoppeld is aan de zwerfafvalvergoeding, blijkt dat Sint-Michielsgestel in 2021:

- voor grof zwerfafval een 8,2 scoorde (Nederland een 8,3), met 84,8% van de gebieden A+ of A (dit zijn de beste twee scores op een schaal van vijf: A+, A, B-, C, D);
- voor fijn zwerfafval een 7,7 scoorde (landelijk een 7,6) met 83,7% van de gebieden A+ of A;
- voor bijplaatsen van afvalcontainers een 10 scoorde (landelijk een 9,0) met 100% van de gebieden A+.

In het onderzoek zijn geen lokale monitoringrapportages aangetroffen, alhoewel dit volgens een jaarlijks zwerfafvalplan wel lijkt te gebeuren. In welke mate zwerfafval in de gemeente, naast bovenstaande maatregelen, wordt opgeruimd is niet duidelijk. Dit zou ook bij beheer openbare ruimte meegenomen kunnen zijn.

3.5 Afval en kosten

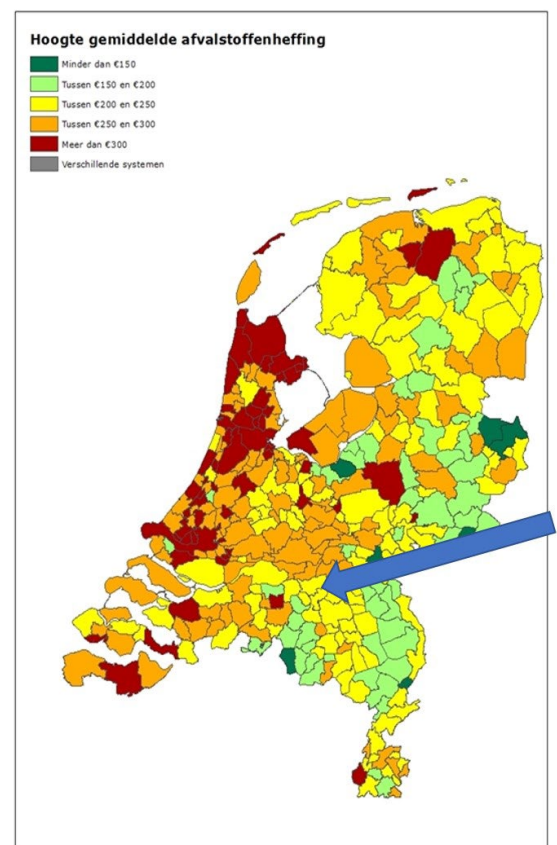
3.5.1 Hoogte afvalstoffenheffing

Gemeente Sint-Michielsgestel zit met haar afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden onder het landelijk gemiddelde: € 250,56 in 2017, € 234,96 in 2018, €265,16 in 2020 en €272,04 in 2021. Gemiddeld steeg de afvalstoffenheffing in 2020 met 8% en in Sint-Michielsgestel met 3,5%.

Landelijk betaalde in 2020 een gemiddeld huishouden €263 per jaar. Een eenpersoonshuishouden betaalde €224 en een meerpersoonshuishouden €284 per jaar. Zie www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/monitoring-cijfers/afvalcijfers/afvalcijfers/afvalstoffenheffing-2020/.

In 2019 heeft de raad gekozen voor het scenario om het huidige afvalbeleid te continueren, zonder omgekeerd inzamelen maar met extra communicatie. Dit is in de beleidsnotitie 2020-2025 uitgewerkt. Sint-Michielsgestel maakt daarbij gebruik van een gedifferentieerd tarief (diftar) met onderscheid in een vast tarief voor wekelijkse ophaal en een variabel tarief voor aangeleverd afval bij de perrons/milieustraten.

Sint-Michielsgestel heeft gekozen voor een hoog serviceniveau en houdt de bestaande milieuperrons daarom open. Naast de eigen perrons voor een deel van de afvalstromen is er een overeenkomst met Meijerijstad voor milieustraat Schijndel voor alle afvalstromen. Bovendien zijn gesprekken gaande met 's-Hertogenbosch voor gastgebruik van de milieustraat in Rosmalen. Daarnaast is er een kostenpost van € 366.000,- voor de voormalige

Figuur 4: hoogte afvalstoffenheffing (bron: www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/monitoring-cijfers/afvalcijfers/afvalcijfers/afvalstoffenheffing-2020/)

stortplaats Vlagheide. Vanaf 2021 worden de lasten van de exploitatie gedekt door een bedrag per inwoner dat opgelegd wordt. Voor het in stand houden van regionale samenwerking in het Stadsgewest wordt voor de jaren 2021 en volgend een bijdrage per inwoner per jaar verwacht. Deze bijdrage bedraagt € 1,46 voor 2021, € 1,41 voor 2022, € 1,10 voor 2023 en € 1,12 voor 2024.

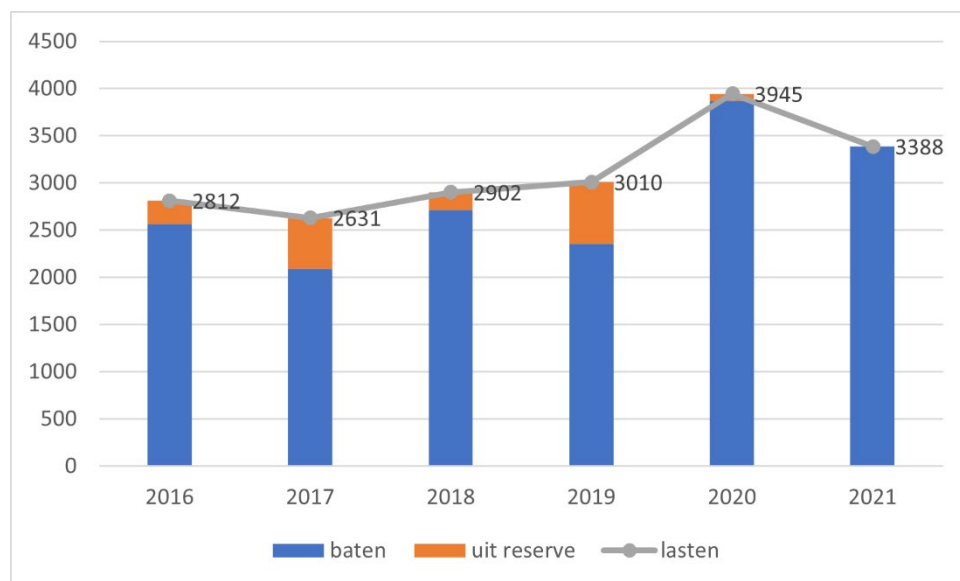
In de 'Vergelijking inzameling grondstoffen en afval' (door de raad getekend op 19-9-2019) is een kostenverhoging voor inwoners opgenomen vanwege:

- afname van verkregen vergoeding per ton ingezameld PMD (landelijke tendens);
- tarieven op de milieustraat die niet kostendekkend zijn;
- een structureel tekort in de afvalbegroting.

In de begroting voor 2022 is opgenomen dat het diftatarief voor restafval stijgt en voor GFT vervalt. [Brabants Dagblad](#) schrijft dat in 2022 dat een grote grijze container van 240 liter van bijna €10 naar bijna €15 stijgt. De tarieven bij de milieustraat worden aangepast aan het principe 'de vervuiler betaalt'.

3.5.2 Kosten

Op basis van de jaarrekeningen en meerjarenbegrotingen van de gemeente komen wij tot een volgend beeld:

Figuur 5: weergave lasten (x 1.000) met de grijze lijn weergegeven. En de baten (x 1.000): in blauw de afvalstoffenheffing en in oranje het deel dat uit de reserve afgelopen jaren is toegevoegd. (bron: jaarrekeningen gemeente)

- In afgelopen jaren is gebleken dat de baten uit de afvalstoffenheffing onvoldoende waren om de kosten te dekken. Dit is vervolgens uit de egaliseringsreserve aangevuld. Voor 2020 geldt dat er wel een batig saldo was van de exploitatie, maar dat er € 372.000 aan de reserve is toegevoegd. In 2019 is vanuit de reserve € 655.000 aangevuld, in 2018 € 187.000, in 2017 € 543.00 en in 2016 €248.000);
- Voor beheer voormalige stortplaats Vlagheide is in de Kadernota 2017 € 312.994 (eerst € 366.000 geraamd) gereserveerd op basis van een meerjarig plan. Regelmatig zijn er beheerkosten bijgekomen. In de begroting van 2020 staat een budget van € 364.000 plus jaarlijks € 40.000;

- De keuze in 2019 van hoog serviceniveau en het openhouden van milieustraten leiden tot ongeveer € 100.000 voor beheer en verwerking van de afvalstromen op zowel de eigen milieustraten als op de milieustraat Schijndel;
- In de Kadernota 2020 is besloten dat de kosten uit eerdere jaren terugverdiend zouden worden via hogere baten in 2021-2025. Daarom zou opslag in de afvaltarieven verwerkt worden. Uit nader onderzoek blijkt dat dit door de aanscherping van de BBV-richtlijnen¹¹ niet (meer) uitvoerbaar is. Dit betekent dat het aanvullen van de reservepositie met ongeveer € 1.200.000 (in 2021 t/m 2024; elk jaar circa € 300.000) dus niet gerealiseerd kan/mag worden via de afvalstoffenheffing. Dit heeft tot gevolg dat de eerder bepaalde opslag op de tarieven afval vanaf 2021 niet meer is toegestaan, waardoor deze opslag (€ 20,50) dus vervalt. De daaruit volgende te lage afvalstoffenheffing wordt gecompenseerd via OZB. Hiermee wordt de weerstandscapaciteit op niveau gehouden (dekkingsplan);
- Diverse kosten van afvalstromen zijn in de loop der jaren veranderd en veranderen door regelgeving en marktomstandigheden en het afsluiten van contracten met inzamelaars/verwerkers;
- Een verschil tussen tarieven aan de straat en bij milieustraat Schijndel (respectievelijk €5 en €2,50 per zak) is door de wethouder rechtgetrokken;
- De Nedvang-gelden voor het tegengaan van zwerfafval (€1,19 per inwoner) worden door Sint-Michielsgestel ook ingezet. Inzet van overige subsidies, zoals afvalvrije scholen, zijn niet bekend.

Het beeld bij de afvalkosten is dat Sint-Michielsgestel een lagere afvalstoffenheffing heeft dan andere gemeenten (zie figuur 2) en dat de hoeveelheid restafval redelijk in lijn is met het landelijk gemiddelde. (zie eerste twee alinea's van deze paragraaf). Bijzondere kostenposten, zoals de voormalige stortplaats Vlagheide worden verdisconteerd in de afvalkosten. Opslag van de afvalstoffenheffing voor de komende jaren, vanwege gemaakte kosten voor stortplaats Vlagheide kan door aangescherpte richtlijnen niet meer. Dit leidt tot lagere afvalstoffenheffing, wat via de OZB wordt gecompenseerd. De jaarlijkse tekorten worden dan vanuit de algemene reserve aangevuld. De afvalstoffenheffing is conform landelijke, wettelijke uitgangspunten en gemeentelijke besluiten. De opbrengsten van de inkomsten worden conform afspraken in de gemeenteraad besteed en komen ten goede aan de doelstelling. De hoogte van de afvalstoffenheffing in relatie tot de kosten is over meerdere jaren gezien dekkend, zij het dat er jaarlijks een tekort is dat uit de afvalreserve aangevuld wordt (zie figuur 5).

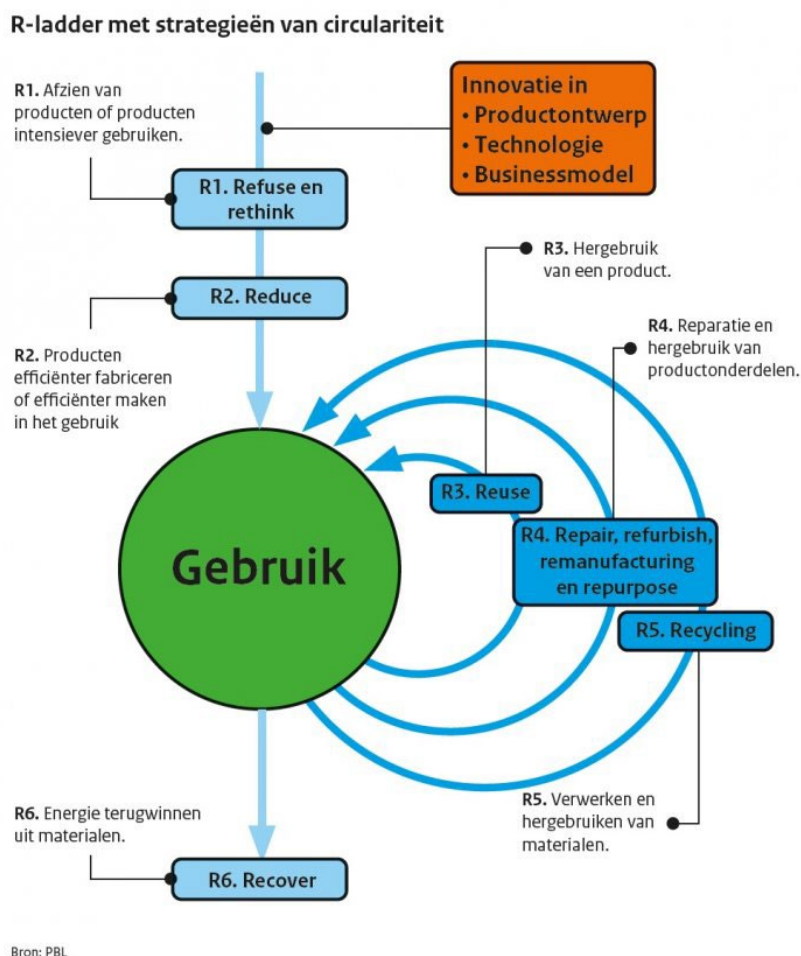
De gemeenteraad maakt gebruik van de beschikbare instrumenten bij de vaststelling van de tariefstelling (kaderstellende taak). Dit blijkt o.a. uit het besluit in 2019 om te kiezen voor een scenario met lage kosten voor inwoners. De afvalstoffenheffing is samengesteld volgens de landelijke regels die recent zijn aangescherpt. Het streven is 100% dekking van de afvalkosten.

¹¹ BBV= Besluit Begroting en Verantwoording

4. Bevindingen Circulaire economie

4.1 Beleidskader circulaire economie

Het streven naar een circulaire economie draagt bij aan de bescherming van natuurlijke hulpbronnen en het beperken van klimaatverandering. In een circulaire economie worden producten en grondstoffen na gebruik weer ingezet om nieuwe waarden te genereren. De kern van de aanpak is weergegeven in onderstaande figuur over de R-ladder van de circulaire economie. Hoe hoger je je op de R-ladder begeeft, hoe effectiever je bijdraagt aan de circulaire economie.

Figuur 6: R-ladder circulaire economie

Op landelijk niveau zijn ambities gesteld in o.a. het Rijksbrede programma Circulaire Economie en het Grondstoffenakkoord. Concreet zijn de doelstellingen:

- Nederland volledig circulair in 2050 en in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen;
- 2020: 75% bronscheiding van het huishoudelijk afval en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar (inzameling van bedrijfsafval is geen gemeentelijke verantwoordelijkheid. Vereisten daarvoor zijn opgenomen in de Wet Milieubeheer);
- 2025: maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar. Afvalscheiding moet uiteindelijk richting de 100%;
- Duurzaam inkopen door overheden.

Duurzaamheidsvisie en uitvoeringsplan Sint-Michielsgestel (2019)

In de visie staat over de circulaire economie (kort weergegeven):

- Verduurzamen van de economische activiteiten. Onze MKB- en agrarische bedrijven beperken het energieverbruik in de komende jaren en stoten in 2040 - per saldo - geen broeikasgassen meer uit. Ze werken circulair en in balans met de natuur;
- Toekomstbestendige bedrijvigheid: vermindering van energieverbruik en sturen op circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- Met de ondernemers(verenigingen) bedrijvigheid binnen de gemeente betaalbaar verduurzamen. Stimuleren en faciliteren initiatieven van ondernemers en hen informeren over relevante ontwikkelingen;
- Toegroeien naar volledig circulaire bedrijvigheid in 2040. Met ondernemers(verenigingen) en andere partners het jaarlijks organiseren van een actie die gericht is op ondernemers om de transitie naar een circulair Sint-Michielsgestel te versnellen.

Sint-Michielsgestel wil toegroeien naar een gemeente met volledig circulaire bedrijvigheid in 2040. Dat is de ambitie die is geformuleerd in de duurzaamheidsvisie van 2019. Sindsdien is het beleid niet aangepast of aangevuld.

4.2 Realisatie circulaire economie

In de duurzaamheidsvisie zijn de volgende maatregelen opgenomen:

Duurzaamheidsvisie	Stand van zaken
• Onze MKB- en agrarische bedrijven beperken het energieverbruik in de komende jaren en stoten in 2040 - per saldo - geen broeikasgassen meer uit.	Vanwege andere prioriteiten binnen de gemeente niet gerealiseerd.
• Toekomstbestendige bedrijvigheid: vermindering van energieverbruik en sturen op circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen.	Vanwege andere prioriteiten binnen de gemeente niet gerealiseerd.
• Met de ondernemers(verenigingen) bedrijvigheid binnen de gemeente betaalbaar verduurzamen. Stimuleren en faciliteren initiatieven van ondernemers en hen informeren over relevante ontwikkelingen.	Vanwege andere prioriteiten binnen de gemeente niet gerealiseerd.
• Toegroeien naar volledig circulaire bedrijvigheid in 2040. Met ondernemers(verenigingen) en andere partners jaarlijks organiseren van een actie die gericht is op ondernemers om de transitie naar een circulair Sint-Michielsgestel te versnellen.	Vanwege andere prioriteiten binnen de gemeente niet gerealiseerd.
• P&C 1.4: Jaarlijkse actie voor en door ondernemers om de transitie naar circulair ondernemen te versnellen.	Nog geen actie.
• P&C 2.5a: Consumptiepatroon jaarlijkse actie om voedselverspilling tegen te gaan.	Nog geen actie.
• P&C 2.5b: Consumptiepatroon initiatieven om duurzame en Fairtrade consumptiepatronen te bevorderen.	Sint-Michielsgestel was Fairtrade gemeente van 2015-2019. Geen actieve werkgroep meer.
• P&C 3.7: 'onthebben' en delen haalbaarheid onderzoeken van initiatieven om spullen te delen of diensten gezamenlijk in te huren.	4 elektrische deelauto's.

Tabel 7: doelstellingen circulaire economie uit de Duurzaamheidsvisie

De bevindingen over de realisatie van het beleid voor circulaire economie zijn niet positief. Het beleid is sinds 2019 niet doorontwikkeld. De samenwerking met het bedrijfsleven (kennisdelen, stimuleren, faciliteren, acties) is niet op gang gebracht. Wel moet geconstateerd worden dat Sint-Michielsgestel op het gebied van circulaire economie niet veel afwijkt van veel andere gemeenten. De prioriteit gaat ook in Sint-Michielsgestel naar de andere thema's van duurzaamheid (met name energie en klimaatadaptatie) en die eisen het grootste deel van de beschikbare capaciteit op, zowel in menskracht als in budget. Daar komt nog bij dat binnen het thema circulaire economie veel aspecten buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen. De langzame start komt enerzijds omdat dit landelijke regelingen betreft en anderzijds omdat het door het bedrijfsleven opgepakt dient te worden, waarbij de gemeente moeite heeft met de rol van aanjager. Bij alle interviews wordt het gebrek aan ambitie genoemd.

De wethouder ziet vooral ook een rol bij de samenwerking met andere, omliggende gemeenten, zodat via de regio gezamenlijke afspraken gemaakt kunnen worden voor wat betreft de milieustraten en om bijvoorbeeld de productie van verpakkingen en het gebruik van verpakkingsmateriaal te verduurzamen. Regionaal is vanuit de regiodeal werk gemaakt van het *Circular Food Center* en plannen voor *GreenTech Park Brabant* gericht op minder kunststof verpakkingen, minder voedselverspilling en het sluiten van (eiwit-)kringlopen. Dit zijn kansrijke ontwikkelingen als ze ook verbonden worden met bedrijven en inwoners van Sint-Michielsgestel en als de gemeente daarin zichtbaar meedoet. Dat is nu niet het geval en dus kunnen inwoners daar ook niet trots op zijn.

Vanuit de raad ziet men circulaire economie als een brug te ver. Het ontbreekt aan concrete doelen, met uitzondering van het afvalbeleid. Er is nog geen initiatief gericht op andere onderdelen met ondernemers of met circulair inkopen. De doelen zijn te ver weg, onbekend en niet concreet. Men geeft aan dat er ambitie en vooral concrete ambitie moet zijn om stappen te zetten richting meer circulariteit.

4.2.1 Voorbeeldrol gemeente

Naast beperkte capaciteit en budget voor circulaire economie en lage prioriteit doordat andere thema's voorgaan, kun je als gemeente wel zelf invulling geven aan de voorbeeldrol. In het onderzoek en tijdens de interviews is naar voren gekomen dat de gemeente deze rol (nog) niet gepakt heeft.

Circulair inkopen door de gemeente gebeurt '100% duurzaam' voor het gemeentehuis. Er is geen informatie aangetroffen dat dit ook circulair gebeurt. Voor het andere gemeentelijk vastgoed (sporthallen, buurthuizen) wordt niets gezegd over duurzaam of circulair inkopen. In het inkoopproces is circulariteit slechts onderdeel van de beoordeling van de kwaliteit van een product of dienst en geldt dus niet als harde randvoorwaarde. In de praktijk betekent dit dat het onderaan het lijstje van criteria bungelt en dat gebruikskwaliteit en prijs prevaleren.

Een voorbeeldrol betekent dat je als gemeente zelf ervaring op hebt gedaan in het veranderproces naar duurzaam inkopen en nuttig bestemmen van producten die niet meer nodig zijn. Vanuit die klantreis (*customer journey*) kun je anderen helpen. En met enkele zichtbare voorbeelden kun je anderen stimuleren, zo heeft de gemeente Brummen een [circulair gemeentehuis](#). Sint-Michielsgestel combineert gemeentehuis en gemeenschapshuis, waardoor er o.a. efficiency voordelen mogelijk zijn naar mate er meer aandacht is voor circulariteit in het gebouw. Medewerkers en bezoekers ervaren de circulariteit om zich heen en kunnen eerder geneigd zijn het ook mee te nemen in hun eigen

werkzaamheden en activiteiten. In veel gevallen heeft een gemeente te maken met circulariteit in de samenleving, zoals bij bouwprojecten, vergunningverlening en subsidiëring.

Als de gemeente circulariteit belangrijk vindt dan moet er ook echt prioriteit aan gegeven worden en moet het consequent worden toegepast. Dat gebeurt nu niet. Om te komen tot een circulaire economie kunnen producenten en consumenten stappen zetten, ook al verplicht de wetgever dit nog niet. Als gemeente kan je daarin als launching customer een voorbeeldrol vervullen.

4.2.2 Ondersteuning circulaire initiatieven uit de samenleving

Volgens de duurzaamheidsvisie heeft de gemeente op papier de handschoen opgepakt, maar in de praktijk is dit lastig. Zoals hiervoor aangegeven, heeft het onderwerp circulaire economie geen prioriteit. Ambtelijk is aangegeven dat het rendement van bewustwordingscampagnes laag is. Mogelijk dat er meer naar andere wegen gezocht kan worden, waarbij meer vanuit de samenleving en minder vanuit de overheid gedacht moet worden. Tot nu toe is de samenwerking met en ondersteuning van de samenleving gering. Als voorbeeld: een lokale ondernemer wilde investeren in een wasinstallatie voor harde kunststofglazen bij evenementen als alternatief voor kunststof wegwerpglazen. De ondernemer vroeg hiervoor een financiële bijdrage van de gemeente in het kader van openbare orde en veiligheid. Uit de interviews bleek dat dit initiatief het niet gehaald heeft, omdat er mogelijk sprake was van ongeoorloofde staatssteun.

4.3 Kansen en mogelijkheden

In de [kenniskaarten circulaire economie](#) van het Groene Brein is onderstaande figuur opgenomen, die gebaseerd is op een figuur van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in haar rapportage uit 2019: [circulaire economie in kaart](#).

Bron: PBL 2013; op basis van Hekkert et al. 2021

Figuur 7: onderdelen van een circulaire economie-transitie. Bron: kenniskaarten circulaire economie. Het Groene Brein (<https://kenniskaarten.hetgroenebrein.nl/kenniskaart-circulaire-economie/benodigd-beleid-circulaire-economie/>).

De realisatie van de circulaire economie ligt grotendeels in de samenleving. Zowel producenten als consumenten vervullen hierin een rol. Lokale overheden kunnen daarbij wel een stimulerende/versnellende rol spelen. De figuur uit de kenniskaarten laat zien dat het voor lokale overheden vooral gaat om stimuleren, faciliteren, kennisdelen, voorbeeldprojecten, doorbreken weerstanden, maar ook ondernemerschap en creativiteit.

Andere interessante bronnen om te raadplegen zijn:

- [Voorbeelden van Circulaire steden en gemeenten](#) in de Kenniskaarten circulaire economie van het Groene Brein;
- [Beleid circulaire gemeenten](#) van Natuur en Milieufederatie Utrecht;
- En [wereldwijde voorbeelden](#) van de Ellen MacArthur Foundation;
- Handreikingen circulair inkopen van Pianoo: <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/circulariteit-inclusief-biobased>;
- Roadmap Circulair Inkopen van de Metropool Regio Amsterdam: <https://mraduurzaam.nl/wp-content/uploads/2019/06/MRA-Roadmap-Circulair-Inkopen-DEF.pdf>.

Terugkerend in de aanpak voor en door gemeenten zijn:

Rol 1: inzamelaar en aanbieder van reststromen

- Circulaire ambachtscentra (<https://circulairambachtscentrum.nl/>). Hier worden diverse circulaire initiatieven gebundeld: milieustraat, reparatie, kringloopfunctie. Daaraan worden vaak ook ondernemers verbonden. Ook is er vaak een sociale component, o.a. werkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. In buurtgemeente Oss is er sinds 2019 zo'n initiatief, genaamd Duurzaamheidsplein <https://www.vang-hha.nl/nieuws-achtergronden/2019/duurzaamheidsplein/>;
- Upcycle centra: zichtbaar maken van circulaire verhalen bij het Upcycle Centrum in Almere. Daar wordt in het Upcycle centrum verspilling tegengegaan door materialen te hergebruiken en weer waardevol te maken. Het Upcycle centrum is de plek in Almere Haven waar je kunt zien hoe we dat samen kunnen doen: op het recyclingperron, met de ondernemers en het belevingscentrum.

Rol 2: afnemer

- Voorbeeldrol bij inkoop, bedrijfsvoering, subsidieverlening, bouw en vergunningverlening door de gemeente met zichtbare voorbeelden (*practice what you preach*);
- Gemeente als *launching customer*.

Rol 3: vergunningverlener

- Circulair Bouwen;
- Evenementenbeleid.

Rol 4: afstemmer/ kennisdelen

- Regionale samenwerking in sluiten van grondstofkringlopen en bundelen van initiatieven;
- Organiseren van bijeenkomsten;
- Kennisdelen;
- Sommige regio's hebben een duurzaam ondernemersloket waarin circulariteit ook een thema is. <https://duurzaamondernemersloket.nl/>.

Rol 5: aanjager van de circulaire economie

- Stimuleren van (sport)verenigingen, stichtingen en onderwijs om ook duurzaam en circulair in te kopen, duurzame/circulaire bedrijfsvoering en over te schakelen op andere voorzieningen;
- Faciliteren en stimuleren van netwerken van ondernemers;
- Faciliteren en stimuleren van initiatieven uit de samenleving (voorbeeld: na bomenkap met bewoners picknicktafels maken);
- Koplopers in het zonnetje zetten (prijzen, wedstrijden, speciale dagen/weken, aandacht in de media etc.), waarmee het bedrijf of de organisatie extra trots wordt en doorgaat en inwoners samen trots zijn op hun koplopers;
- Samenwerking binnen triple helix (onderwijs, ondernemers, overheid) aan circular skills.

5. Analyse en beschouwingen

5.1 Afval

Beleid en realisatie

Voor afval is duidelijk dat in 2016 met de ondertekening van het manifest *Energiek met Afval* een ambitieuze doelstelling is afgesproken (100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020 en 5 kg in 2030).

De raad heeft op 19 september 2019 niet ingestemd met het voorstel van B&W om ondergrondse containers bij hoogbouw in te voeren (3-5% meerkosten voor 25-30% minder restafval). In plaats daarvan is een variant gekozen die aangeduid wordt als 'zo hoog mogelijk serviceniveau tegen zo laag mogelijke kosten', waarvan duidelijk was dat de gemeente haar eigen doelen niet kon halen (1% meerkosten voor 2-3% minder restafval). In die raadsvergadering van september 2019 speelde - zo werd in de interviews aangegeven - vooral de emotie dat een 'oud vrouwtje ver met haar afvalzak moest lopen' een grote rol, gecombineerd met het aspect dat de kosten voor inwoners laag moeten blijven. De raad heeft bewust een beleid gekozen waarvan op voorhand duidelijk was dat de eigen milieudoelen niet gehaald konden worden.

Lage kosten en hoog serviceniveau is mooi voor de korte termijn, maar leidt op lange termijn tot een extra investering om alsnog richting de landelijke doelen te gaan. Deze keuze lijkt vriendelijk voor bewoners, maar de praktijk is dat er nauwelijks iets verandert aan de inzameling en dat de doelen om minder restafval in te zamelen dan ook niet gehaald kunnen worden. Sterker nog, de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar is gegroeid naar 129 kg in 2017; 131 kg in 2019 en 140 kg in 2020, terwijl het doel 100 kg was. De vraag is dan of het niet beter was om bewoners eerder aan de nieuwe situatie te laten wennen en zo te zorgen dat de kosten voor hen bij weinig restafval omlaag gaan.

De € 10.000 per jaar voor een 'intensieve communicatiecampagne' is niet erg reëel. Dit budget is te klein om daarmee het verschil te maken. In de uitvoering is echter wel gedaan wat mogelijk was, zoals communicatie in huis-aan-huis bladen, op milieustraten, op sociale media en met een lesprogramma. Bij het tegengaan van zwerfafval zijn activiteiten uitgevoerd zoals deelname aan de opschoondag en het stimuleren dat inwoners zwerfafvalpakkers worden.

In de periode 2019-2022 is gezocht naar mogelijkheden om toch te voldoen aan de in 2016 vastgestelde doelen en zo tevens te voldoen aan de landelijke doelstelling. In die periode zijn de doelen niet gewijzigd maar is vastgehouden aan de doelstelling van 100 kg in 2020 en 5 kg in 2030. Op basis van de werkelijke ingezamelde hoeveelheden en nieuw beleid ten aanzien van de aanpak is in de gemeentebegrotingen de ambitie voor de hoeveelheid restafval in 2022 steeds gewijzigd van 95 kg (begroting 2020), naar 125 kg (begroting 2021), naar 100 kg (begroting 2022). Alhoewel het beleid tussentijds aangepast werd¹² is er sinds 2016 geen nieuwe gekwantificeerde ambitie aangegeven in het afvalbeleid, maar werd dit wel steeds gedaan in de begrotingen.

¹² 2019: Vergelijking inzake gemeentelijke inzameling afvalstoffen en grondstoffen met keuze scenario 1 (verwachting 120-126kg restafval);
2020: Beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen [...] 2021-2025
2021: Raadsbesluit invoering businesscases en opstellen beleidsplan 2023-2026

In de zoektocht om te komen tot een werkende aanpak zijn in 2021 onderzoeken uitgevoerd naar businesscases. Dit heeft ertoe geleid dat in juni 2021 besloten is deze businesscases geleidelijk in te voeren en uit te werken in een nieuw beleidsplan 2023-2026. Een van de businesscases betreft nu wel de ondergrondse containers bij hoogbouw. Onderzoekers duiden dit aan als 'de raad is ten halve gekeerd in plaats van ten hele gedwaald'.

Al met al is er twee jaar achterstand opgelopen. Met de besluitvorming over de businesscases is in de begroting voor 2022 een verandering ingezet die verder zijn beslag krijgt in het nieuwe beleidsplan 2023-2026. De handschoen is opgepakt om alsnog de 100 kg per inwoner te behalen en daarna de rijksdoelstelling 30 kg in 2025 en de eigen doelstelling (5 kg in 2030).

Vergelijking met andere gemeenten

Is Sint-Michielsgestel nu het slechtste jongetje van de klas? Nee, dat niet. Uit de benchmark afval blijkt dat in Nederland het gemiddelde 139 kg restafval per inwoner per jaar was met 75% afvalscheiding. In 2019 was dat voor Sint-Michielsgestel 131 kg met 69% afvalscheiding. Dus zit Sint-Michielsgestel rond het landelijk gemiddelde. Regionaal (zie §2.3.1) deden Landerd, Oss, Boxtel en 's-Hertogenbosch het slechter dan Sint-Michielsgestel en de rest beter, waarbij Boekel en Boxmeer met respectievelijk 42 en 43 kg restafval koploper waren. Voor ieder gemeente geldt een eigen situatie zo heeft Land van Cuijk geen ondergrondse containers maar zakken waar bewoners betalen voor de zak. Zoals eerder aangegeven is het niet nader geanalyseerd wat de ambitie, het beleid en de maatregelen in de andere regiogemeenten zijn. Wel heeft Sint-Michielsgestel in 2019 zelf een vergelijking gemaakt in de notitie 'Vergelijking inzake gemeentelijke inzameling grondstoffen en afval'. Het beeld dat Sint-Michielsgestel conform het landelijk gemiddelde presteert kan het gevoel oproepen 'we doen het toch niet zo slecht', maar het feit dat je niet voldoet aan de landelijke en aan je eigen doelstellingen weersprekt die stelling.

Zwerfafval

Landelijke scores voor zwerfafval zijn conform het landelijk niveau en zijn goed (grof zwerfafval een 8,2 en fijn zwerfafval een 7,6). Bijplaatsen bij afvalcontainers gebeurt af en toe maar vormt geen groot probleem. Het beleid voor zwerfafval uit de duurzaamheidsvisie wordt een beetje ingevuld. De gemeente besteedt aandacht aan de landelijke opschoondag, *World Cleanup day* en biedt inwoners de mogelijkheid om zelf zwerfafval in te zamelen door het uitlenen van materialen en buurtbakken en het ophalen van het ingezamelde zwerfafval. Inwoners kunnen zwerfafvalpakker (ZAP-pers) worden. Een begin met zwerfafval op evenementen is mede door corona nog niet echt gerealiseerd. In het onderzoek is niet naar voren gekomen dat zwerfafval een probleem is. Onduidelijk is of dit komt doordat het niet veroorzaakt wordt of doordat de gemeente het goed opruimt. In geen van de interviews is het onderwerp naar voren gekomen en in de begrotingen wordt het niet genoemd. Daarmee lijkt het geen zwaarwegend onderwerp te zijn.

Kosten

Dan een blik op de kosten. Het blijkt dat Sint-Michielsgestel inderdaad afvalinzameling tegen lage kosten weet te realiseren. De afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden was in 2020 € 265 terwijl dit landelijk € 284 per jaar was.

Met de gemaakte keuzes in 2021 voor de 5 businesscases kunnen de kosten voor inwoners stijgen. In de begroting voor 2022 staat dat diftar van GFT verdwijnt, maar dat de kosten per leging per bak restafval stijgen en dat ook de vastrechtkosten in de afvalstoffenheffing stijgen voor 2022. Dit komt

vooral door investeringen in nieuwe maatregelen, hogere verwerkingskosten, en lagere opbrengsten voor ingezamelde grondstoffen. De kosten per huishouden stijgen daarmee gemiddeld € 35,-.

Door aangepaste regelgeving mogen eerder gemaakte kosten van 1,2 miljoen euro voor stortplaats Vlagheide en milieustraat Schijndel niet alsnog in 2021-2025 via de afvalstoffenheffing doorberekend worden. Dit leidt tot een lagere afvalstoffenheffing van € 20,50. Tegelijkertijd wordt de OZB verhoogd om dit bedrag alsnog bij inwoners neer te leggen en zo de afvalstoffenreserve aan te kunnen vullen. Die afvalstoffenreserve blijkt hard nodig, omdat jaarlijks een te laag bedrag begroot is waardoor aanvulling uit de reserve noodzakelijk is (zie §2.5.2). Hoe deze verlaging van de afvalstoffenheffing zich verhoudt tot de begrote verhoging van de afvalstoffenkosten in 2022 met € 35,- is niet duidelijk. Ambtelijk is aangegeven dat de begroting is aangepast naar de daadwerkelijk te verwachten kosten; externe autonome kosten kunnen leiden tot een bijstelling door het jaar heen.

Opvallend is dat jaarlijks blijkt dat de begrote bedragen voor afval onvoldoende zijn en dat dit uit de egaliseringsreserve bijgesteld moet worden. Vraag is of de begroting, niet beter passend bij de werkelijke kosten vormgegeven kan worden, zodat geen beroep op de egaliseringsreserve gedaan hoeft te worden.

In het onderzoek werd verschillende keren genoemd dat de raad wel grote ambities heeft op het gebied van duurzaamheid, maar dat het onderaan de streep niets mag kosten. Deze werkwijze leidt tot het niet kunnen realiseren van ambities en dus feitelijk onwerkbaar ambities.

Totaalbeeld afval

Doet Sint-Michielsgestel het nu goed of niet. Als je kijkt naar de lage afvalstoffenheffing, het hoge serviceniveau en dat de gemeente rond het landelijk gemiddelde zit, dan zou je kunnen zeggen dat het goed gaat. Als je daarentegen kijkt naar de milieudoelstellingen die landelijk en door de gemeente zijn aangegeven, gaat het niet goed. De hoeveelheid restafval groeit en zit bij lange na niet op het niveau van de doelstellingen uit het vastgestelde beleid. Het raadsbesluit uit 2019 heeft geleid tot twee jaar vertraging, hetgeen met het besluit van 2021 is gecorrigeerd. Het vergt een extra intensief traject om de doelen alsnog te behalen. Naast de inzet van meerdere maatregelen zal de communicatie met inwoners veel aandacht vergen omdat zij in de afgelopen tijd juist gewend waren aan 'een hoog serviceniveau tegen lage kosten'. De handschoen is opgepakt, het nieuwe plan komt er, maar dat is nog geen garantie dat de huidige doelen gehaald worden.

5.2 Circulaire economie

Met betrekking tot circulaire economie blijkt het beleid, zoals in 2019 geformuleerd in de duurzaamheidsvisie niet uitgevoerd te worden. Het ontbreekt aan prioriteit en capaciteit daartoe. De prioriteit ligt vooral bij de energietransitie en klimaatadaptatie. Uit de bevindingen komt naar voren dat er eigenlijk nog nauwelijks iets gedaan is aan de ambitie voor circulaire economie. Een regionale aanpak wordt voorgestaan, die vanuit de regiodeal wordt ingevuld. Dit beeld is in lijn met de meeste andere gemeenten. Ook zij worstelen met het concreet maken van circulaire economie en de hoge prioriteit die er ligt bij de energietransitie en klimaatadaptatie.

Ook wordt circulaire economie als een lastig thema gezien, omdat veel van de realisatie bij bedrijven ligt. De hoop is gevestigd op regionale samenwerking. In de regiodeal wordt in het project 'Anders Werken' gewerkt aan een omslag naar circulair voedsel, circulaire verpakketingsketens, 50% minder

voedselverspilling, verwaarden van reststromen en bijvoorbeeld regionaal hout in de houtbouw. *Circular Food Center* en *GreenTech Park Brabant* moeten fungeren als aanjagers van de verandering.

Dit zijn interessante ontwikkelingen maar staan ver af van de lokale dynamiek. Als de verhalen niet terugkomen bij raad en inwoners, dan 'leeft het niet' en werkt het ook niet als voorbeeld voor anderen. Juist als de maatregelen uit de duurzaamheidsvisie lokaal wel uitgevoerd zouden zijn en als de gemeente wel haar voorbeeldrol ingevuld had, zou de regionale aanpak versterkend kunnen zijn en vice versa. Nu is dat niet het geval.

Van de voorbeeldrol van de gemeente bij afval en circulaire economie is weinig merkbaar. Voorgenomen acties zijn niet uitgevoerd, het *greenteam* intern bij de gemeente staat op een laag pitje en van bijvoorbeeld beleid voor wegwerpbekers op evenementen of circulariteit bij aanbestedingen is geen sprake.

6. Conclusies

6.1 Afval

Conclusie 1: Het huidige afvalbeleid, inclusief het beleid van juni 2021, zal niet leiden tot realisatie van de (landelijke) doelstellingen

Toelichting: de huidige hoeveelheid restafval is 140 kg/inwoner/jaar (gegevens 2020). Dat is ruim boven de VANG-doelstelling en de eigen doelstelling uit 2016 van 100 kg/inwoner/jaar in 2020. In afgelopen jaren is de hoeveelheid restafval per inwoner zelfs gegroeid. Het landelijk doel van 30 kg in 2025 en het eigen doel van 5 kg in 2030 zijn ver weg.

Sint-Michielsgestel heeft twee jaar verloren door het raadsbesluit uit 2019, waarbij de raad vooraf wist dat de doelstellingen niet meer gehaald konden worden. Lage kosten, hoog serviceniveau en emotie rond ondergrondse containers bij hoogbouw speelden bij dat besluit een rol. In juni 2021 is een nieuwe aanpak aangenomen, waardoor de gevolgen van het besluit uit 2019 zijn gerepareerd. Met ingang van 2022 is nieuw beleid ingezet om de doelen toch te halen, dit wordt uitgewerkt in het beleidsplan 2023-2026. Dit plan moet nog opgesteld worden. Bij het vastgesteld beleid in 2021 is aangegeven dat met de gefaseerde invoering van de scenario's 1, 2, 3 en 5 de 100 kg restafval/inwoner/jaar gehaald 'kan' worden. Op de realisatie van de doelen voor 2025 en 2030 is nog geen zicht.

De hoeveelheden restafval zijn conform het landelijk gemiddelde. Dit doet niets af aan de constatering dat de landelijke en eigen doelstellingen niet voor 2020 behaald zijn en die voor 2025 nog niet in zicht zijn.

Conclusie 2: De focus ligt tot aan vaststelling van het beleid in juni 2021 bij lage kosten voor inwoners op korte termijn in plaats van het bereiken van afvaldoelstellingen en geleidelijke kostenontwikkeling op lange termijn.

Toelichting: de focus van de raad bij het afvalbeleid is teveel kosten gedreven en gericht op optimale serviceverlening. Het besluit uit 2019 lijkt vriendelijk voor inwoners, maar maakt uiteindelijk de inspanningen die daarna moeten komen alleen maar groter. Dit kan leiden tot aanzienlijke investeringen in korte tijd en een lastige communicatie, omdat bewoners twee jaar lang is voorgehouden dat het motto 'lage kosten en een hoog serviceniveau' is.

Conclusie 3: De aanpak van zwerfafval is bescheiden.

Toelichting: de gemeente ondersteunt activiteiten van inwoners (Zwerfafvalpakkers, uitlenen of uitgeven van materialen) en doet mee met de landelijk opschoondag en World Cleanup Day. Er is geen beleid aangetroffen om zwerfafval te voorkomen. Bij ambtelijk wederhoor is aangegeven dat jaarlijks een zwerfafvalplan met monitoring wordt opgesteld. Uit de scores blijkt zwerfafval geen groot probleem te zijn in Sint-Michielsgestel (zie §2.4). Niet duidelijk is geworden of er geen zwerfafval is of dat de gemeente dat direct opruimt.

Conclusie 4: Jaarlijkse afvalmonitoring is onvoldoende.

Toelichting: een rapportage van ongeveer eens per jaar en in de gemeentebegroting steeds wijzigende doelen maakt voor de raad, facilitair beheer, bedrijven en inwoners niet duidelijk hoe het gaat en wat er kan of moet. De raad moet een beter beeld krijgen van de voortgang als het gaat om afval. Eenduidige monitoring met trendgrafieken daarin kunnen zorgen voor een beter beeld en daarmee betere sturing door de raad. In de raad ontbreekt de kennis/tijd om het afvaldossier in zijn geheel te doorgronden, betere monitoring kan daarbij helpen. De discussie in de raad gaat te veel over details en kosten en te weinig over ambitie, hoofdlijn en sturing.

Conclusie 5: Afvalstoffenheffing zuiver maar te laag vastgesteld.

Toelichting: de afvalstoffenheffing wordt voor zover inzichtelijk zuiver vastgesteld, conform de recent aangescherpte regels daartoe. In het onderzoek zijn er geen onrechtmatigheden gezien. De afvalstoffenheffing gaat uit van kostenneutraliteit.

De afvalstoffenheffing is lager dan het landelijk gemiddelde, mede omdat er geen investeringen in verandering zijn gedaan. De verhoging van vastrechtkosten in 2022 komt voort uit hogere kosten voor de milieustraat, hogere verwervingskosten en minder opbrengst uit reststromen. Daar staat tegenover dat reeds gemaakte kosten voor stortplaats Vlagheide niet meer doorberekend mogen worden. Die worden nu via de OZB doorbelast en de afvalstoffenheffing daalt daardoor weer.

Jaarlijks blijkt er een tekort op de afvalkosten t.o.v. de begroting, hetgeen bijgepast wordt uit de afvalreserve. Er wordt te laag begroot.

Conclusie 6: Communicatie is onvoldoende.

Toelichting: de keuze van de raad in 2019 om geen ondergrondse afvalcontainers bij hoogbouw te plaatsen is in 2021 herzien. Inwoners is in 2019 voorgehouden dat zij een blijvend hoog serviceniveau voor lage kosten zouden krijgen. Om toch minder restafval per inwoner te bereiken zou een intensieve communicatiecampagne gestart worden (met een klein budget van € 10.000). Het budget staat in geen verhouding tot de wenselijke compensatie van het niet treffen van maatregelen in 2019.

Nu het beleid in 2021 is herzien wordt de komende jaren het nodige gevraagd van inwoners. Deze verandering met vergaande maatregelen vergt veel van communicatie, daar moet extra aandacht voor komen. Te meer daar in de periode 2019-2021 er onvoldoende maatregelen getroffen zijn en onvoldoende gecommuniceerd is. Om een verandering op gang te brengen naar minder restafval is extra communicatie nodig. In het beleid hebben onderzoekers geen aangepast budget aangetroffen om deze communicatie mogelijk te maken.

6.2 Circulaire economie

Conclusie 7: Beleid in Duurzaamheidsvisie aanwezig, maar dit beleid wordt niet uitgevoerd.

Toelichting: de focus van de gemeente, zowel bij de wethouder, de ambtenaren als de raad ligt primair bij de energietransitie en klimaatadaptatie -net als in de meeste

Nederlandse gemeenten-. Circulaire economie heeft geen prioriteit en er is te weinig capaciteit om de afgesproken activiteiten op te starten.

Een regionale aanpak wordt voorgestaan en wel ingevuld vanuit de regiodeal om voedselkringlopen te sluiten en verpakkingsmateriaal tegen te gaan en met *Circular Food Center* en *GreenTech Park Brabant* (in ontwikkeling). Maar ook in eigen gemeente zijn mogelijkheden voor de gemeente, bedrijven en inwoners samen.

De gemeente geeft geen invulling aan haar voorbeeldrol. Bij inkoop, vergunningverlening, bouwopdrachten en subsidiëring is circulaire economie geen prioriteit. Het ontbreekt aan capaciteit en budget hiervoor.

7. Aanbevelingen

Aanbevelingen 1 tot en met 4 zijn gericht op de gemeente:

- Aanbeveling 1:* Voorzie, als college, de raad minstens 2 maal per jaar van adequate monitoring-informatie over de realisatie van het afvalbeleid met inzichtelijke trends, investeringen en communicatie met inwoners.
- Aanbeveling 2:* Wees open over het ingezette beleid van juni 2021 en het beleidsplan 2023-2026 dat wordt opgesteld. Zet daarin de landelijke en de eigen afvaldoelstellingen voorop en durf de investeringen te doen die daartoe noodzakelijk zijn. Gebruik het motto 'hoog serviceniveau tegen lage kosten' niet als excuus om niet te investeren in veranderingen.
- Aanbeveling 3:* Voer een proactieve communicatie met inwoners, bedrijven en organisaties. De weg naar 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 en 5 kg in 2030 is vanaf de huidige hoeveelheid van 140 kg een intensief traject. Zorg dat iedereen in de communicatie meegenomen wordt. Betrek de partners in de samenleving in die communicatie over afval. En zorg daarbij regelmatig voor inzicht in de voortgang voor iedereen. De inzet van getrainde afvalcoaches kan daarbij overwogen worden.
- Aanbeveling 4:* Zet circulaire economie op de agenda van de raad en werk aan invulling van de globale ambities uit het duurzaamheidsplan. Zorg daarbij dat de regionale aanpak verbonden wordt met de lokale samenleving. Te beginnen met de eigen voorbeeldrol van de gemeente. Verdere uitwerking van het beleid en realisatie kan alleen als daar capaciteit en budget voor vrijgemaakt wordt.

Aanbevelingen 5, 6, 7 en 8 zijn gericht op een actieve betrokkenheid van de samenleving, zodat er draagvlak ontstaat om samen de doelstellingen van het afvalbeleid en circulaire economie te halen:

- Aanbeveling 5:* Verbind de inzameling van grondstofstromen en restafval met het gebruik van grondstoffen en materialen, zodat inwoners gevoel krijgen waarom zij meewerken aan de verandering en wat hun rol daarin is.
- Aanbeveling 6:* Vertel de lokale verhalen. Zoek koplopers in het bedrijfsleven en organisaties in Sint-Michielsgestel die vertellen hoe zij met afval en grondstoffen omgaan (o.a. vanuit *Circular Food Center*).
- Aanbeveling 7:* Betrek het onderwijs en sportverenigingen bij de ambitie om de hoeveelheid restafval terug te brengen en om zwerfafval tegen te gaan. Afvalvrije scholen en afvalvrije sportverenigingen kunnen een positieve impuls op gang brengen voor de hele gemeente. (voorbeelden bij Waardlanden in regio Gorinchem of HVC, of zie VANG-buitenshuis).
- Aanbeveling 8:* Pak als gemeente de voorbeeldrol t.a.v. afval serieus op. Niet alleen in het gemeentehuis, maar in alle gemeentelijke gebouwen waaronder sporthallen en buurthuizen (een afvalloos gemeentehuis, door alle stromen nuttig toe te passen, zou trendsettend zijn). Zorg dat het *greenteam* in de gemeente weer gaat leven.

8. Zienswijze College van B&W

Rekenkamercommissie Sint-Michielsgestel
Meanderplein 1
5271 GC Sint-Michielsgestel

Zaaknummer	1295571	Behandeld door:	Niek van Hout
Uwkenmerk:	RKC	Telefoonnummer:	
		Datum	19 juli 2022

Onderwerp: Zienswijze RKC rapport Afvalbeleid en Circulaire Economie

Geachte leden van de rekenkamercommissie,

Op 19 juli heeft het college kennisgenomen van uw rapport aangaande afvalbeleid en circulaire economie. In deze brief bieden wij u de zienswijze van het college aan.

Zienswijze algemeen

Het college staat in het algemeen positief tegenover de conclusies en aanbevelingen in uw rapport. Wij onderschrijven de geconstateerde knelpunten en mogelijke verbeteringen. Hierbij willen wij slechts de kanttekening maken dat het college de toezegging doet om zich volledig in te spannen om de gestelde aanbevelingen te realiseren, maar waarbij het uiteindelijke resultaat mede beïnvloed wordt door de gemeenteraad. Bijvoorbeeld door het al dan niet beschikbaar stellen van extra middelen en andere beleidsuitgangspunten vast te stellen.

Aanbevelingen

Hieronder vindt u per aanbeveling een korte reactie toelichting op de algemene zienswijze.

- 1. Voorzie, als college, de raad minstens 2 maal per jaar van adequate monitoringinformatie over de realisatie van het afvalbeleid met inzichtelijke trends, investeringen en communicatie met inwoners.**

Het college ziet het voordeel van geregelde terugkoppeling aan de raad over de afvalcijfers (kwantitatief, kwalitatief en financieel). Meer inzicht in de resultaten, kosten en baten van de afvalinzameling is gewenst voor een goede meerjarenbegroting en investeringsplannen. Een verdere inhoudelijke reactie vindt u bij aanbeveling 2.

- 2. Wees open over het ingezette beleid van juni 2021 en het beleidsplan 2023-2026 dat wordt opgesteld. Zet daarin de landelijke en de eigen afvaldoelstellingen voorop en durf de investeringen te doen die daartoe noodzakelijk zijn. Gebruik het motto 'hoog serviceniveau tegen lage kosten' niet als excuus om niet te investeren in veranderingen.**

In 2023 vindt de evaluatie van de beleidsnotitie Afval en Grondstoffenbeleid plaats. Het college wil de uitkomsten van deze evaluatie en de aanbevelingen uit dit rapport, in goed overleg met de raad, meenemen in het nog op te stellen beleidsplan 2023-2026. Het college zou een uitgebreidere rapportage over afval willen koppelen aan de P&C-cyclus (tussenrapportages, begrotingen, jaarrekeningen) en het vaststellen van de tarieven. De precieze uitwerking hiervan willen we in overleg met de raad vormgeven. Het beleidsmotto "hoog serviceniveau tegen lage kosten", is een kader wat uiteindelijk door de raad is vastgesteld

Meanderplein 1, Sint-Michielsgestel
Postbus 10.000, 5270 GA Sint-Michielsgestel

Tel: (073) 5531111
KvK: 17237737

gemeente@sint-michielsgestel.nl
www.sint-michielsgestel.nl
IBAN: NL12BNGH0285007769

waarbij het ook aan de gemeenteraad is om hier al dan niet van af te zien. Het voornemen is om dit niet meer als leidend uitgangspunt te nemen in het nog op te stellen beleidsplan 2023-2026.

3. **Voer een proactieve communicatie met inwoners, bedrijven en organisaties. De weg naar 30 kg restafval per inwoner per Jaar in 2025 en 5 kg in 2030 is vanaf de huidige hoeveelheid van 140 kg een intensief traject. Zorg dat iedereen in de communicatie meegenomen wordt. Betrek de partners in de samenleving in die communicatie over afval. En zorg daarbij regelmatig voor inzicht in de voortgang voor iedereen. De inzet van getrainde afvalcoaches kan daarbij overwogen worden.**

Het college onderkent de voordelen van intensieve communicatie. In lijn met de aanbevelingen zien wij dit dan ook als een absolute voorwaarde voor bewustwording en draagvlak, waarmee ieder Afval en Grondstoffenbeleid staat of valt. Hiervoor is echter niet voldoende budget beschikbaar (zie ook conclusie 6. t.a.v. het huidige budget van € 10.000). Ook dit willen we dan ook in overleg met de gemeenteraad vormgeven.

4. **Zet circulaire economie op de agenda van de raad en werk aan invulling van de globale ambities uit het duurzaamheidsplan. Zorg daarbij dat de regionale aanpak verbonden wordt met de lokale samenleving. Te beginnen met de eigen voorbeeldrol van de gemeente. Verdere uitwerking van het beleid en realisatie kan alleen als daar capaciteit en budget voor vrijgemaakt wordt.**

Het college onderschrijft de aanbeveling. Verdere invulling van de aanpak van circulaire economie dient plaats te vinden in de organisatie. Daarnaast is de conclusie dat er niet voldoende budget aanwezig is. Dit vraagt afstemming tussen de verschillende betrokken beleidsvelden over de invulling en aanpak. Ook dit willen we in overleg met de gemeenteraad vormgeven.

5. **Verbind de inzameling van grondstofstromen en restafval met het gebruik van grondstoffen en materialen, zodat inwoners gevoel krijgen waarom zij meewerken aan de verandering en wat hun rol daarin is.**

Het college wil deze aanbeveling opnemen in de aanpak van de communicatie in het algemeen. Zie ook de zienswijze bij aanbeveling 3.

6. **Vertel de lokale verhalen. Zoek koplopers in het bedrijfsleven en organisaties in Sint-Michielsgestel die vertellen hoe zij met afval en grondstoffen omgaan (o.a. vanuit Circular Food Center).**

Het college wil deze aanbeveling opnemen in de aanpak van de communicatie in het algemeen. Zie ook de zienswijze bij aanbeveling 3.

7. **Betrek het onderwijs en sportverenigingen bij de ambitie om de hoeveelheid restafval terug te brengen en om zwerfafval tegen te gaan. Afvalvrije scholen en afvalvrije sportverenigingen kunnen een positieve impuls op gang brengen voor de hele gemeente. (voorbeelden bij Waardlanden in regio Gorinchem of HVC, of zie VANG-buitenshuis).**

Het college wil deze aanbeveling opnemen in de aanpak van de communicatie in het algemeen. Zie ook de zienswijze bij aanbeveling 3 en 8.

8. **Pak als gemeente de voorbeeldrol t.a.v. afval serieus op. Niet alleen in het gemeentehuis, maar in alle gemeentelijke gebouwen waaronder sporthallen en buurthuizen (een afvalloos gemeentehuis, door alle stromen nuttig toe te passen, zou trendsettend zijn). Zorg dat het greenteam in de gemeente weer gaat leven.**

Het college onderkent de voordelen van het nemen van een voorbeeldrol en is hier ook enthousiast over. Dit is echter wel een intensief traject waarbij eventueel ook extra budget beschikbaar gesteld zal moeten worden. Ook dit willen we in overleg met de raad vormgeven.

Sint-Michielsgestel

De eerste resultaten van het huidige beleid waarbij de lediging van GFT gratis is en de ophaalfrequenties zijn aangepast, zijn positief en laten een toename van GFT en afname van restafval zien. Om de VANG-doelstellingen te halen, of om een significantere daling van de hoeveelheid restafval te bewerkstelligen, zal er echter voor scherpere beleidsuitgangspunten gekozen moeten worden. Waarbij meer voor geïnvesteerd dient te worden. Een communicatiecampagne rondom de lokale succesverhalen en een gemeentelijke voortrekkersrol zullen een positieve bijdrage leveren aan zowel het draagvlak als de bewustwording.

In het algemeen zien wij wel dat bij diverse aanbevelingen de rol van de gemeenteraad in beeld komt. Met name waar het gaat om het beschikbaar stellen van (financiële) middelen voor het bereiken van doelstellingen en het versterken van de betrokkenheid van de inwoners en andere betrokken partijen. Wij zien ook dat een uitgebreidere rapportage en meer inzicht in de cijfers hiervoor een basis is.

Erop vertrouwend u voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Sint-Michielsgestel

D.C. van Eeten
gemeentesecretaris

H.J. Looijen
burgemeester

Bijlage I. Onderzoeksverantwoording

Interviews

Ter verdieping van dit onderzoek is een informatieaanvraag gedaan bij 3 gemeentelijke beleidsmedewerkers (juridisch, duurzaamheid en afval), de verantwoordelijke bestuurder (wethouder Van den Dungen) en een groepsinterview met enkele gemeenteraadsleden (Van Druenen en Van der Burgt van PPA, Pennings van Dorpsgoed, Matthijse van Gestelse Coalitie en Van der Steen van VVD).

Geraadpleegde documenten

Gedurende het onderzoek is met name gebruik gemaakt van de volgende bronnen.

Beleidsdocumenten gemeente Sint-Michielsgestel

- Coalitieakkoord 2018 – 2022;
- Duurzaamheidsvisie en uitvoeringsagenda 2019 t/m 2022;
- Vergelijking inzake gemeentelijke inzameling grondstoffen en afval, 2019;
- Beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen: 'zo hoog mogelijk serviceniveau tegen zo laag mogelijke kosten' 2021-2025;
- Opleg notitie Businesscases toekomstige afvalinzameling;
- 2021 Adviesrapport Sint-Michielsgestel;
- Begrotingen van 2016 t/m 2022.

Raadsbesluiten

- 1240923 - Vaststellen beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen 2021-2025;
- 1261782 - Afval en Grondstoffenbeleid.

Duurzaamheidsindices

- Nationale monitor duurzame gemeenten (rapport 2020);
- Klimaatmonitor;
- <https://www.benchmarkafval.nl/vang-tools/vang-vergelijker/>;
- CBS Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner.

Bijlage II. Beleidskaders

Bijlage II.1 Landelijke kaders

Afvalbeleid

Voor het huishoudelijk afval is het landelijk afvalstoffenplan uitgewerkt in de zogenaamde VANG-doelstellingen¹³.

Doelen voor huishoudelijk afval (VANG HHA¹⁴) zijn:

- in 2020 nog maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar (afvalscheiding 75%);
- in 2025 nog maximaal 30 kg restafval per inwoner (90% afvalscheiding).

Voor bedrijfsafval (VANG Buitenshuis¹⁵) geldt dat:

- in 2030 50% minder primaire grondstoffen gebruikt worden;
- 50% reductie bedrijfsafval in kantoor, winkel en dienstensector in 2022 (t.o.v. 2012).

‘Grondstoffenakkoord’: 180 bedrijven en organisaties, waaronder de provincie Noord-Brabant en de VNG tekenden in 2017 het Nationaal Grondstoffenakkoord. Zij spraken af om in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen, zoals metaal te gebruiken. Het uiteindelijke doel is om in 2050 grondstoffen zo te benutten dat geen waarde meer verloren gaat. In zo’n circulaire economie zijn de kringlopen van grondstoffen gesloten en bestaat er dus geen afval meer.

Circulaire economie

In het rijksbrede programma ‘Nederland circulair in 2050’¹⁶ is als doelstelling voor circulaire economie opgenomen, dat Nederland in 2050 volledig circulair is (en er dus geen restafval meer is).

Bijlage II.2 Regionale kaders

Provincie Noord-Brabant

Afvalbeleid

Het afvalbeleid is primair de verantwoordelijkheid van gemeenten. De provincie Noord-Brabant heeft geen overkoepelend afvalbeleid met sturende doelstellingen. Dit neemt niet weg dat de gemeenten wel een rol hebben, bijvoorbeeld voor het verlenen van vergunningen van stortplaatsen en verbrandingsinstallaties.

In het provinciaal ‘Bestuursakkoord 2020-2023’ en addendum wordt afval eenmaal genoemd: “De groene bo’s zijn onze ogen en oren in het buitengebied. Dankzij dit toezicht pakken we drugsafvaldumpingen en andere misstanden in het buitengebied extra aan. Dit doen we samen met andere overheden en partners binnen Samen Sterk in Brabant.”

¹³ VANG= Van Afval naar Grondstof

¹⁴ <https://www.vang-hha.nl/>

¹⁵ <https://vangbuitenshuis.nl/>

¹⁶ https://lap3.nl/publish/pages/138151/ienm_circulaire_economie_rijksbrede_programma.pdf

Circulaire economie

Circulaire economie is uitgewerkt in het provinciaal 'Bestuursakkoord 2020-2023' en addendum. De provincie geeft aan dat zij met het bestuursakkoord haar inzet op een circulaire samenleving versterkt en uitvoering geeft aan het landelijk grondstoffenakkoord. Circulaire economie is belegd bij de gedeputeerde voor energie, circulaire economie en milieu. In het bestuursakkoord staat:

- "Innovatie is hierbij het uitgangspunt. Om dit te kunnen realiseren werken wij aan een evenwichtige arbeidsmarkt met voldoende talent op alle niveaus. Voor de vraag die er is en die in de toekomst gaat komen. Richting 2030 werken we al aan een circulaire economie door duurzamer om te gaan met de beschikbare grondstoffen en natuurlijke bronnen;
- We werken aan een circulaire economie door duurzaam om te gaan met de beschikbare grondstoffen en natuurlijke bronnen. De circulaire economie biedt kansen voor het Brabantse verdienmodel van morgen, maar vereist een integrale inzet op meerdere beleidsterreinen;
- De Brabantse innovatiekracht wordt gecoördineerd binnen de portefeuille economie. Circulaire samenleving wordt als geheel ondergebracht bij deze portefeuille. De innovatieontwikkeling van de programma's Energie en Agrifood wordt gestimuleerd binnen de portefeuille economie, in nauwe samenwerking met inhoudelijke portefeuilles. Het inzetten, uitrollen en opschalen van bestaande innovaties levert concrete oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Dit vindt uiteraard nog binnen de inhoudelijke portefeuilles plaats."

Circulaire economie is als onderwerp op de website van de provincie uitgewerkt, zie <https://www.brabant.nl/onderwerpen/economie/circulariteit-en-duurzaamheid>.

Regio Noord-Oost Brabant (RNOB)

RNOB heeft een regiodeal met het Rijk gesloten voor 17 projecten die eind 2021 afgerond moeten zijn. Bij het project Anders Werken zijn 3 speerpunten (kort weergegeven):

- Omslag naar circulair voedsel en verpakkingsketens samen met ondernemers, overheden, kennisinstellingen en inwoners;
- 50% minder verspilling van voedsel en voedselverpakkingen in 2030. *Circular Food Center* wereldwijd voorbeeld in aanpak verspilling. Ondernemers en onderzoekers ontwikkelen samen met studenten businesscases en onderzoeks- en onderwijsprogramma's om de ketens van voedsel en voedselverpakkingen verspillingvrij te maken;
- *GreenTech Park Brabant* in Boxtel wordt de nieuwe regionale broedplaats voor circulaire *biobased* economie. Hier komt een *incubator* als voorbeeld van toepassing van regionaal hout in houtbouw. In de *incubator* wordt onderdak geboden aan startende ondernemingen op het gebied van verwaarding van groene reststromen. Ook zal er een kenniscentrum komen voor toepassing van organische (rest)stoffen.

Bijlage II.3 Lokale kaders, ambities en beleid Sint-Michielsgestel

Afvalbeleid

Manifest Energiek met Afval (2016)

Sint-Michielsgestel heeft samen met 5 andere gemeenten het 'Manifest Energiek met Afval' ondertekend. Het streven was gesteld tot o.a. minder dan 100 kg restafval per inwoner in 2020 en minder dan 5 kg per inwoner in 2030 (rijksdoelstelling 30 kg in 2025).

Coalitieakkoord 2018-2022

In het 'coalitieakkoord 2018-2022' zijn 9 speerpunten aangegeven. Het eerste speerpunt is Sint-Michielsgestel gaat voor duurzaam. Wat de gemeente in elk geval gaat doen is: "We houden een praktijkproef met een nieuwe manier van afvalinzameling, we denken daarbij aan het principe van omgekeerd inzamelen." Het onderwerp circulaire economie wordt niet genoemd, wel wordt een start gemaakt met een duurzaamheidsvisie.

Grondstoffenplan (2019)

Niet aangetroffen tijdens het onderzoek. Na de 'Nadere vergelijking inzake gemeentelijke inzameling van grondstoffen en afval' uit 2019 is het in de duurzaamheidsvisie aangegeven Grondstoffenplan waarschijnlijk niet opgesteld.

Duurzaamheidsvisie en uitvoeringsplan (2019) -verkort weergegeven-

In de duurzaamheidsvisie is als ambitie aangegeven om afval te verminderen en om zoveel mogelijk te scheiden. In de visie is aangegeven dat het doel uit het 'Manifest Energiek met Afval' van 5 kg/inwoner per jaar niet haalbaar blijkt. In de visie is gemeld dat in 'het nieuwe grondstoffenplan, dat in augustus 2019 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, staat op welke termijn dit doel wel haalbaar is.'

Hiervoor is later de 'Nadere verkenning grondstoffenplan Sint-Michielsgestel' gekomen dat hierna behandeld wordt. In de duurzaamheidsvisie is als nieuw doel 30 kg/inwoner per jaar opgenomen voor 2025, dit is conform de landelijke doelstelling. Tevens is het belang van het tegengaan van (zwerf)afval in de visie benoemd, omdat (zwerf)afval vaak niet biologisch afbreekbaar is en het in het milieu en in de voedselketens terecht komt. Op afval is de uitwerking in de visie vervolgens:

- Afvalbeleid gemeentelijke gebouwen: optimale afvalinzameling; (1) het voorkomen van gebruik van wegwerpproducten; (2) gebruik van duurzame wegwerpproducten als deze onvermijdelijk zijn; (3) goede faciliteiten voor het scheiden van afval en (4) het verbeteren van inzamelmogelijkheden bij het vernieuwen van contracten met afvalverwerkers.
- Restafvalstroom verminderen: maximaal 30 kg per inwoner in 2025 (grondstoffenplan 2019).
 - Inwoners gemakkelijker maken om hun afval goed te scheiden. Onder meer met enkele acties in 2020 en 2021. De acties zorgen ervoor dat inwoners aan de slag gaan met het verminderen van de hoeveelheid restafval;
 - Zorgdragen dat milieustraten optimaal ingericht zijn. Onderzoeken uitvoeren in 2019/2020 van de huidige opzet, de gebruiksmogelijkheden en de informatievoorziening van de milieustraten;
 - Zo veel mogelijk afgedankte spullen, na eventuele reparatie, hergebruiken. Bevorderen van het hergebruik van nog bruikbare spullen samen met kringlooporganisaties en/of *repair cafés* in 2020.
- Zwerfafval tegengaan:
 - Vermindering van het gebruik van wegwerpplastic;
 - Zwerfafval opruimen (ZAPpen) en het ontstaan ervan voorkomen;
 - Ondersteunen van initiatieven uit de samenleving;
 - De jaarlijkse opschoondag voor zwerfafval voortzetten en verbeteren;
 - Verminderen ontstaan van zwerfafval tijdens buitenevenementen. (Stimuleren gebruik van alternatieven voor niet-biologisch afbreekbare bekers en ontmoedigen van het oplaten van ballonnen en het gebruik van plastic confetti).

Nadere verkenning grondstoffenplan Sint-Michielsgestel (19 september 2019)

In de notitie die voluit de titel heeft: 'Toekomstscenario's voor nadere invulling van een grondstoffenplan voor de gemeente Boxtel en de gemeente Sint-Michielsgestel' is de stand van zaken gepresenteerd en zijn op basis van ontwikkelingen rond bron- en nascheiding vier scenario's opgesteld.

Stand van zaken zoals genoemd in de 'Nadere verkenning grondstoffenplan'

In Sint-Michielsgestel wordt

iedere twee weken:

- restafval ingezameld dat inwoners aanbieden in een grijze minicontainer (verschillende formaten);
- groente, fruit en tuinafval (verder: GFT) aangeboden in een groene minicontainer (in verschillende formaten);
- plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons (verder: PMD) aangeboden in transparante plastic PMD-zakken ingezameld;

en iedere vier weken:

- oud papier en karton (verder: OPK) ingezameld, indien aangeboden gebundeld of in een kartonnen doos.

Er werd in 2018 bij de inwoners gemiddeld genomen 130 kg per inwoner opgehaald. Er wordt in deze verkenning geconstateerd dat een ambitie om op termijn 30-50 kg restafval per inwoner per jaar in te zamelen haalbaar lijkt. Dit is aangeduid als de ambitie 2020-2030.

Alleen glas wordt niet aan huis ingezameld, maar er staan verspreid over de gemeente voldoende glasbakken om glas in te werpen. Ook textiel wordt met boven- en ondergrondse verzamelcontainers ingezameld. De gratis stromen PMD, OPK, textiel en glas kunnen daarnaast eveneens gratis aangeboden worden op de milieustations in Sint-Michielsgestel.

Op basis van de uitkomsten van de proeven met inzameling van grondstoffen in pilotwijken zijn de volgende vier scenario's geformuleerd:

- Scenario 1: huidig afvalbeleid, zonder omgekeerd inzamelen maar met extra communicatie;
- Scenario 2: huidig beleid aangevuld met omgekeerd inzamelen voor restafval;
- Scenario 3: huidig beleid aangevuld met veranderingen in de frequentie van inzamelen;
- Scenario 4: combinatie huidig beleid aangevuld met veranderingen in frequentie van inzamelen bij laagbouw en plaatsen ondergrondse restafvalcontainers bij stapel- en hoogbouw (en aangewezen centrumgebieden).

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
meerkosten t.o.v. 2019	1%	10-15%	3%	3-5%
afname hoeveelheid restafval	2-3%	60%	7%	25-30%
kg restafval per inwoner per jaar	120-126 kg	50 kg (of minder)	117-121 kg	100 kg (of minder)

In de raadsvergadering van 19 september 2019 is het amendement aangenomen dat gekozen wordt voor scenario 1. Scenario 1 levert naar verwachting een kleine reductie van de hoeveelheid restafval van 2-3% op, waardoor de landelijke doelstellingen niet behaald worden. Het voorstel van het college

was om te kiezen voor scenario 4. Dit zou naar verwachting 25-30% reductie van restafval opgeleverd hebben, waarmee Sint-Michielsgestel aan de landelijke doelen voor 2020 zou voldoen van 100 kg per inwoner per jaar. Deze doelstelling was in lijn met het 'Manifest Energiek met Afval' waarin 100 kg voor 2020 was aangegeven als tussenstap naar 5 kg in 2030. In de duurzaamheidsvisie is daarbij de doelstelling van 30 kg in 2025 gekomen. In de raadsnotitie 1240923 d.d. 25 augustus 2020 staat over de keuze voor scenario 1: "Dat impliceerde een bewuste keuze om geen ondergrondse containers toe te passen in Sint-Michielsgestel, met alle gevolgen voor de VANG-doelstellingen." In de 'Nadere verkenning grondstoffenplan' staat dat uit proeven in de pilotwijken gebleken is, dat met ondergrondse containers de inzameling van grondstoffen aanzienlijk vergroot had kunnen worden.

Beleidsnotitie afvalinzameling 2021-2025 (Raad 25 augustus 2020; 1240923 - Vaststellen beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen 2021-2025)

Ongeveer een jaar na de 'Nadere verkenning grondstoffenplan' is de 'Beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen'¹⁷ aangeboden aan de raad. Hierin is het beleid t.a.v. huishoudelijk afval geschetst, als uitwerking van scenario 1 dat op 19 september 2019 door de raad is vastgesteld. Dit betekent dat alle huishoudelijke afvalstromen huis-aan-huis ingezameld blijven worden. Dit biedt inwoners een zo hoog mogelijk serviceniveau. Het aanbieden van afval wordt zo makkelijk mogelijk gemaakt, zonder wijzigingen in frequentie van inzameling en tegen zo laag mogelijke kosten. De kosten blijven laag omdat er géén investeringen worden gedaan voor nieuwe voorzieningen. Aangegeven is dat er wel extra aandacht nodig is voor communicatie om inwoners te stimuleren om afval/grondstoffen (veel) beter te scheiden: "Voor de intensieve communicatiestrategie wordt op jaarbasis een bedrag van € 10.000 gereserveerd."

In de communicatiestrategie wordt ingezet op kennis vergroten, gemak vergroten en weerstand verkleinen. Hiertoe zijn aangegeven:

- Aandacht aan afval via diverse kanalen (MijnAfvalWijzer (website en app), Afvalkalender, gemeentelijke website, sociale media, gemeentenieuws in huis-aan-huisbladen en informatie over afvalstoffenheffing bij aanslag gemeentelijke belastingen.

En aangegeven is dat gedacht kan worden aan:

- Gebiedsgerichte en doelgerichte communicatie. Als AVG het toelaat communicatie over geregistreerde hoeveelheden restafval per huishouden;
- Op wijk- en dorpsniveau huis-aan-huiscommunicatie over brengvoorzieningen en scheidingsmogelijkheden;
- Effectievere communicatie op milieustraten (waar welke container, wat waarin moet, belang van goed scheiden en acties per stroom);
- Communicatie bij brengparkjes (mogelijkheden hergebruik, acties tegen bijplaatsen en acties voor bepaalde afvalstromen).

Sint-Michielsgestel heeft een inzamelovereenkomst van 2019 t/m 2024 met de mogelijkheid om het twee jaar te verlengen¹⁸. In de begroting 2022 staat dat oud papier en karton opnieuw wordt aanbesteed. De inzamelsituatie is beschreven in de 'Nadere verkenning grondstoffenplan'. In de notitie is een lichte groei van restafval per inwoner van nu 140 kg/inwoner per jaar in 2020 geconstateerd. In

¹⁷ 'zo hoog mogelijk serviceniveau tegen zo laag mogelijke kosten' 2021-2025'

¹⁸ In de beleidsnotitie 2021-2025 is niet geheel duidelijk waar het contract betrekking op heeft. Mogelijk is dit de inzameling van restafval, GFT en PMD te betreffen en is er een aparte overeenkomst voor oud papier en karton.

de notitie wordt ingezet op extra communicatie, gedragsverandering (intentie en motivatie). Het streven is een 2-3% daling van restafval, maar met de kanttekening dat er gewenning ontstaat. Door gewenning kan het zijn dat het afval minder goed gescheiden wordt, men is gewend aan het tarief voor restafval. "Dit betekent dat beoogde VANG-doelstellingen – van 100 kg restafval per inwoner in 2020, 30 kg restafval per inwoner in 2025 en van 5 kg restafval per 2030 – in elk geval *niet* gehaald worden in gemeente Sint-Michielsgestel. Vanwege het feit dat afvalbeheer dynamisch is, is ook niet concreet te stellen wanneer we die doelstellingen wel gaan halen." De raad heeft de notitie vastgesteld.

Begrotingen gemeente 2020, 2021 en 2022

In de begrotingen van de gemeente¹⁹ van afgelopen jaren is een doelstelling voor restafval per inwoner voor 2022 opgenomen. Deze doelstelling varieert van 95 kg in 2022 in de begroting van 2020, naar 125 kg in 2022 in de begroting van 2021 tot 100 kg in 2022 in de begroting van 2022.

Onderzoek businesscases toekomstige afvalinzameling (maart 2021)+ oplegnotitie; in de raad 11 mei 2021. Nummer 1261782; Raadsvoorstel beleidsnotitie afval en grondstoffen 1 juli 2021 (vastgesteld)²⁰
"Uitgangspunt voor het huidige Afval- en Grondstoffenbeleid is dat we vasthouden aan de werkwijze zoals vastgesteld in het raadsvoorstel uit 2020 (1240923 - Vaststellen beleidsnotitie gemeentelijke inzameling afval en grondstoffen 2021-2025)."

- Het huidige diftar-systeem functioneert goed;
- Het geboden serviceniveau is goed;
- De kosten voor de inwoners is een aandachtspunt;
- Het principe: de vervuiler betaalt blijft van belang;
- De VANG-doelstellingen blijven van belang.

Met enkel het huidig ingezette beleid zijn de genoemde VANG-doelstellingen en doelstellingen uit het Manifest "Energiek met afval" dus niet haalbaar. Daarom zijn er naar aanleiding van de raadsdiscussie uit september 2020 vijf scenario's benoemd [dit zijn scenario's voor de businesscases en dus andere scenario's dan de vier uit 2019] waarmee het huidige beleid aangevuld zou kunnen worden. Adviesbureau De Bries is gevraagd om deze scenario's uit te werken in businesscases en heeft hiertoe een Adviesrapport met een oplegnotitie opgesteld. De Bries adviseert om de businesscases trapsgewijs uit te voeren. De uitgewerkte businesscases zijn:

1. Geen diftar-tarief op GFT;
2. Wijzigen inzamelfrequentie restafval en seizoen inzameling GFT;
3. Ondergrondse containers bij hoogbouw;
4. Stimuleren containers omwisselen naar een kleiner formaat;
5. Tarievenbeleid milieustraten.

In het raadsvoorstel (1261782) is voorgesteld om de scenario's/businesscases 1, 2, 3 en 5 gefaseerd uit te voeren. Als de gevolgen van scenario 1 en 2 helemaal duidelijk zijn, kan ook scenario 4 nog als vervolgstap genomen worden. Het realiseren van 100 kg/inwoner/jaar aan restafval wordt met de invoering van de scenario's 1, 2, 3 en 5 mogelijk geacht.

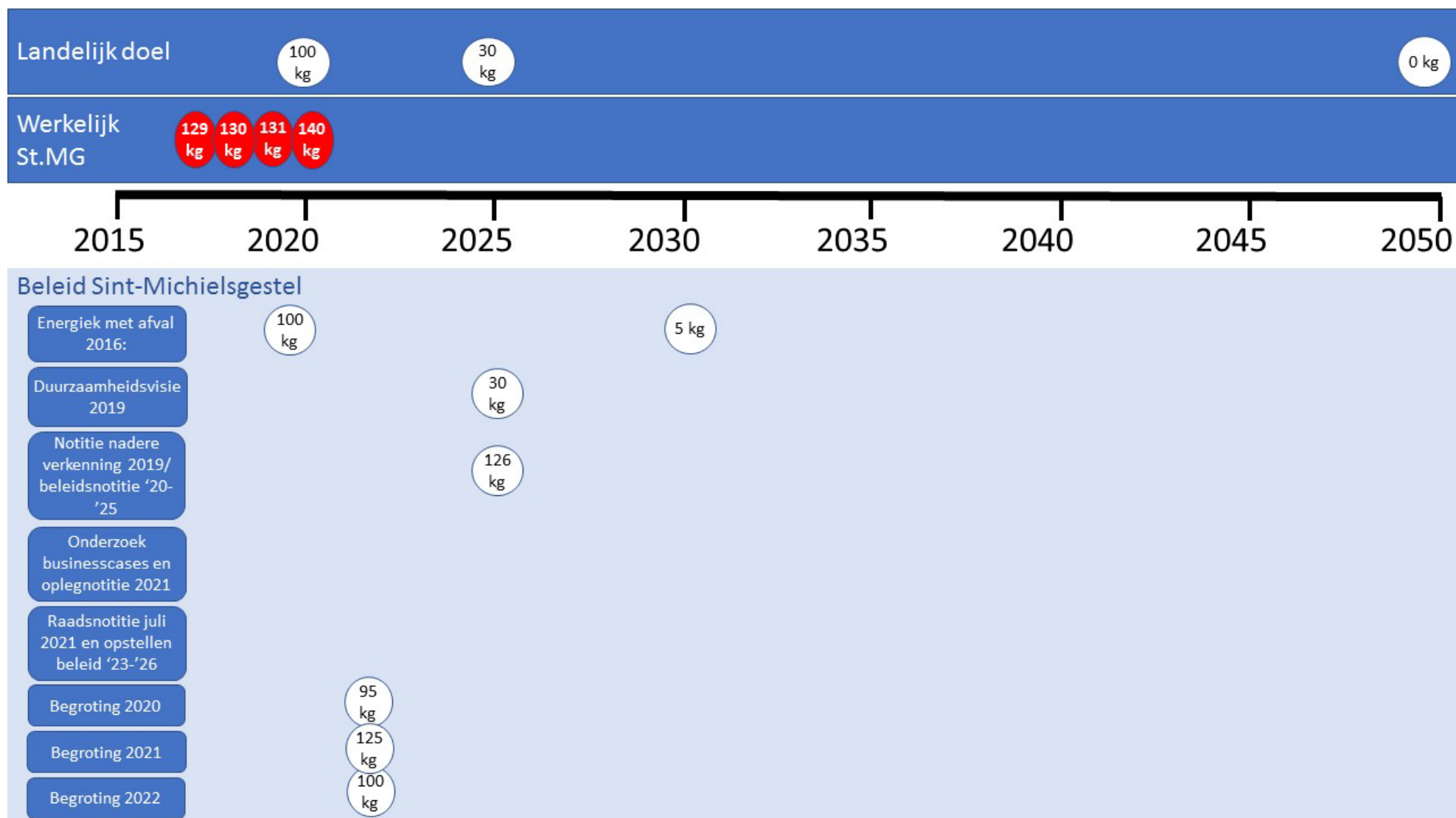
¹⁹ <https://www.sint-michielsgestel.nl/bestuur-en-beleid/begroting-en-kadernota>

²⁰ <https://sint-michielsgestel.raadsinformatie.nl/document/10349606/1#search=%22grondstoffenplan%22>

Met het raadsvoorstel wordt een koers bepaald voor het afvalbeleid voor de periode 2023-2026. Met het vaststellen van het adviesrapport met bijbehorende stukken wordt een nadere invulling gegeven aan het beleid op gebied van Afval- en Grondstoffen en worden de landelijke doelen (100 kg restafval nu -eigenlijk al 2020- en 30 kg in 2025) en de eigen doelstellingen (30 kg in 2025 en 5 kg restafval in 2030) bevestigd.

In de vergadering heeft de Raad:

- het 'Adviesrapport, Businesscases toekomstige afvalinzameling' met bijbehorende stukken vastgesteld. Het adviesrapport maakt het mogelijk om uitvoering te geven aan de scenario's en beleid vast te stellen voor de komende jaren;
- ingestemd met een gefaseerde invoering van de genoemde scenario's, waarbij de GFT-container niet wekelijks vanaf 2023 in de zomerperiode van 1 april tot 1 november wordt opgehaald, maar wekelijks vanaf 2022 in de periode 21 juni tot 21 september;
- ingestemd met opstellen van een nieuw beleidsplan 2023-2026.

Figuur 8: weergave landelijke doelen, werkelijke hoeveelheden en beleid Sint-Michielsgestel voor restafval. Uitgedrukt in kg/inwoner/jaar.

Bijlage III. Normenkader met bevindingen

Hieronder is het normenkader weergegeven dat bij aanvang van het onderzoek is opgesteld. Tekstueel lagen de vragen en antwoorden daarmee vooraf vast. De uitkomsten van het rekenkameronderzoek hebben ertoe geleid dat een van de vakjes is ingekleurd met rood (onvoldoende), oranje (redelijk) of groen (goed).

Bijlage I.1 Regie (Afvalbeleid)

	Norm	Onvoldoende	Redelijk	Goed
	De gemeente beschikt over heldere doelen en ambities voor het afvalbeleid.	Er zijn geen doelen geformuleerd of de doelen zijn niet SMART.	Er zijn deels SMART doelen en tussendoelen geformuleerd.	Er zijn SMART doelen en tussendoelen geformuleerd.
	Het beleid is actueel en sluit aan bij landelijke/regionale afspraken.	Nee	Deels	Ja, het is actueel en er is een link gelegd met landelijke en regionale kaders.
	De organisatie en de uitvoeringsstructuur zijn helder vastgelegd.	Nee	Deels	Ja
	Het afvalbeleid is voldoende geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Ambtelijke apparaat heeft kennis van het beleid en handelt in overeenstemming daarmee.	Nee	Deels	Ja
	Er is voldoende <u>capaciteit</u> om het beleid tot uitvoering te brengen.	Nee	Deels	Ja
	Er is voldoende <u>budget</u> om het beleid uit te voeren.	Nee	Deels	Ja
	De maatregelen die de gemeente neemt zijn voldoende om de (tussen)doelen te behalen.	Nee	Deels	Ja
	De gemeenteraad heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op hoofdlijnen de kaders van het afvalbeleid te bepalen.	Nee	Deels	ja
	De gemeente neemt concrete maatregelen om de ambities waar te maken.	Niet genoeg	Precies genoeg	Meer dan nodig om doelen te behalen.
	De gemeente hanteert monitoringsinstrumenten en indicatoren. Wat wordt gemonitord, op welk niveau, hoe vaak, en door wie?	Er zijn geen monitoringsinstrumenten en geen -afspraken met de gemeenteraad.	Er zijn enkele monitoringsinstrument en monitoringsafspraken met de gemeenteraad.	Ja, er zijn heldere monitoringsinstrumenten en monitoringsafspraken met de gemeenteraad.
	De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de beleidsdoelstellingen en effect van genomen maatregelen.	Er wordt niet of nauwelijks geïnformeerd.	Er wordt geïnformeerd, maar niet volgens de afgesproken frequentie of volgens het afgesproken format.	Er op het juiste niveau gemonitord, door de juiste personen en volgens de afgesproken frequentie.

T.a.v. 1.1 en 1.2 is in 2021 een nieuwe koers afgesproken die in het beleidsplan 2023-2026 verder uitgewerkt wordt. In 2022 worden nieuwe maatregelen al ingevoerd, waarmee de ambitie van 100 kg restafval per inwoner per jaar haalbaar lijkt.

Bijlage I.2 Kosten afval

	Norm	onvoldoende	redelijk	goed
	Afvalstoffenheffing is in lijn met landelijke ontwikkelingen.	Heffing is hoger dan gemiddeld.	Gemiddeld	Heffing is lager dan gemiddeld.
	Afvalstoffenheffing is conform landelijke wettelijke uitgangspunten en gemeentelijke besluiten.	Nee	Deels	Ja
	De gemeenteraad maakt gebruik van de beschikbare instrumenten bij de vaststelling van de tariefstelling (kaderstellende taak).	Nee	Deels	Ja
	De opbrengsten van de inkomsten worden conform afspraken in de gemeenteraad besteed en komen ten goede aan de doelstelling.	Nee	Deels	Ja
	De gemeente is op de hoogte van beschikbare subsidies.	Nee	Deels	Ja

Bijlage I.3 Milieu en afval

	Norm	onvoldoende	redelijk	goed
3.1	De gemeente is op weg om de ambities voor 2025 waar te maken of heeft al tussendoelstellingen (voor 2020) behaald. Op basis van de Afval monitor en interne evaluaties. Waar staat Sint-Michielsgestel qua hoeveelheid restafval en afvalscheiding in vergelijking met andere gemeenten?	De gemeente scoort volgens de benchmark onder het landelijk gemiddelde.	De gemeente scoort volgens de benchmark conform het landelijk gemiddelde.	Volgens de benchmarks en op basis van info uit de eigen organisatie ligt de gemeente op koers om doelstellingen te bereiken.
3.2	De gemeente bereikt het gewenste effect.	Onvoldoende	Voldoende	Helemaal
3.3	De opgaven voor de komende tijd en de knoppen om aan te draaien zijn in beeld.	nee	deels	Ja
3.4	De gemeente beschikt over heldere doelen en ambities voor het zwerfafvalbeleid.	Er zijn geen doelen geformuleerd of de doelen zijn niet SMART.	Er zijn deels SMART doelen en tussendoelen geformuleerd.	Er zijn SMART doelen en tussendoelen geformuleerd.

Bijlage I.4 Circulaire Economie

	Norm	onvoldoende	redelijk	goed
4.1	De gemeente beschikt over heldere doelen en ambities voor de circulaire economie.	Er zijn geen doelen geformuleerd of de doelen zijn niet SMART.	Er zijn deels SMART doelen en tussendoelen geformuleerd.	Er zijn SMART doelen en tussendoelen geformuleerd.
4.2	Het beleid is actueel en sluit aan bij landelijke/regionale afspraken.	Nee	Deels	Ja, het is actueel en er is een link gelegd met landelijke en regionale kaders.
4.3	De organisatie en de uitvoeringsstructuur zijn helder vastgelegd.	Nee	Deels	Ja

	Norm	onvoldoende	redelijk	goed
4.4	Binnen het college is de verantwoordelijkheid voor circulaire economie belegd bij een portefeuillehouder.	Nee	Deels	Ja
4.5	De circulaire economie is voldoende geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Ambtelijke apparaat heeft kennis van het beleid en handelt in overeenstemming daarmee. Er is voldoende <u>capaciteit</u> om het beleid tot uitvoering te brengen. Er is (voldoende) <u>budget</u> om het beleid uit te voeren.	Nee Nee Nee	Deels Deels Deels	Ja Ja Ja
4.6	De maatregelen die de gemeente neemt zijn voldoende om de (tussen)doelen te behalen.	Nee	Deels	Ja
4.7	De gemeenteraad heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op hoofdlijnen de kaders van het beleid te bepalen.	Nee	deels	Ja
4.8	De gemeente neemt concrete maatregelen om de ambities waar te maken.	Niet genoeg	Precies genoeg	Meer dan nodig om doelen te behalen.
4.9	De gemeente zoekt de samenwerking met stakeholders binnen Sint-Michielsgestel om de circulaire economie aan te jagen.	Nee	Soms, niet structureel	Structureel